

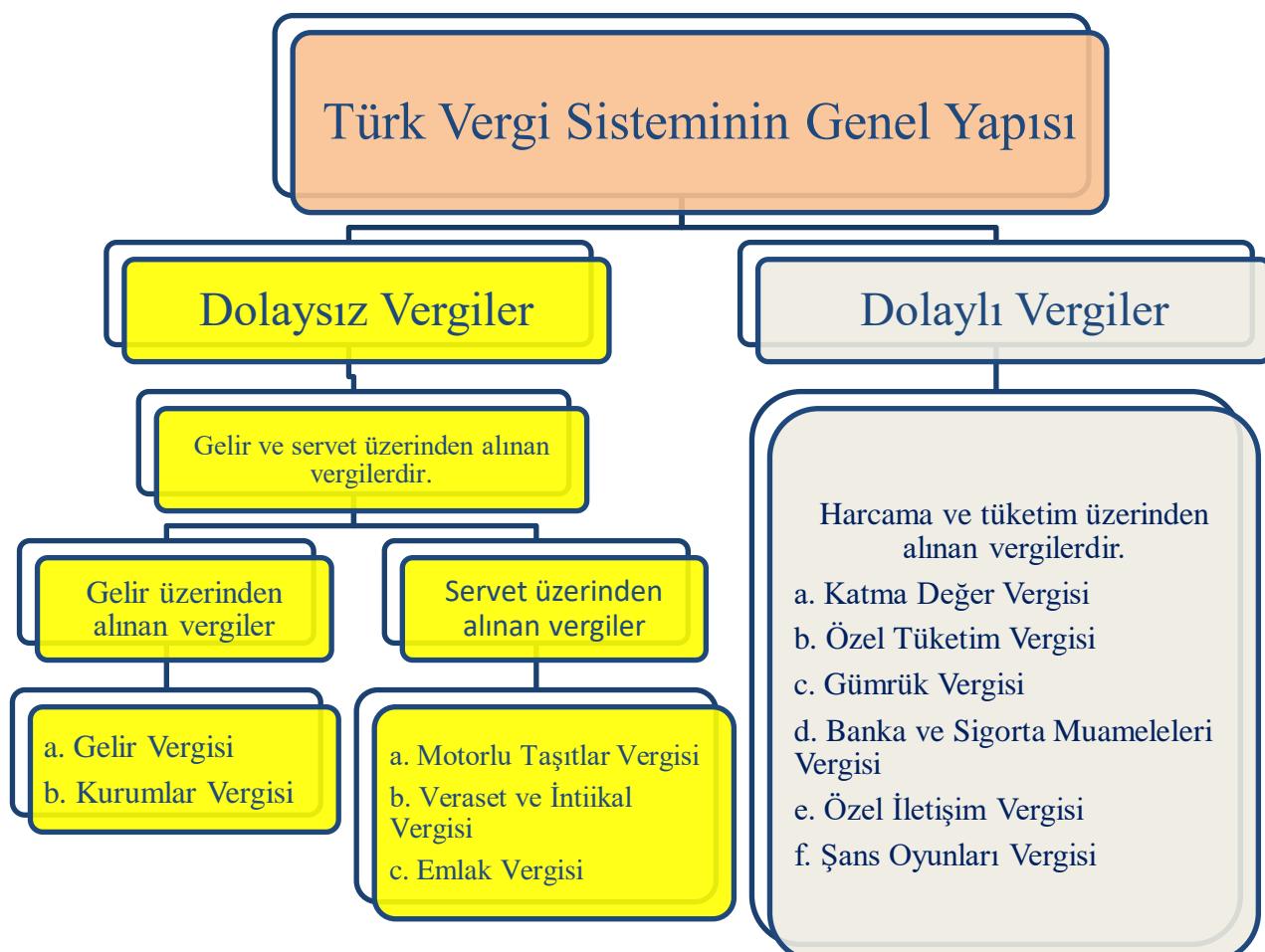

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

TÜRK VERGİ SİSTEMİ

Bir ülkede, belli bir dönemde uygulanmakta olan vergilerin bütününe “vergi sistemi” denilmektedir. Türk vergi sistemi çoklu vergi sistemidir, yani harcama, gelir ve servetten oluşan bütün iktisadi kaynaklar ve konular vergiye tabidir. Çoklu vergi sistemi içindeki bütün vergiler dolaysız vergiler ve dolaylı vergiler olmak üzere iki ana gruba ayrılır.

GELİR ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLER

Çağdaş vergi sistemlerinin en önemli vergilerini, gelirden alınanlar oluşturmaktadır.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Türk vergi sisteminde, geliri vergilendiren iki ayrı dolaysız vergi türü bulunmaktadır. Bunlar; Gelir vergisi ve Kurumlar vergisidir.

A: GELİR VERGİSİ

1. GELİR VERGİSİNİN KONUSU

Gelir vergisinin konusu gelirdir. Ancak sadece gerçek kişilerin gelirleri gelir vergisine tabidir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 1. Maddesine göre gelir vergisinin konusu; bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarıdır.

Kazanç: Yalnız emekten veya emek ile sermayenin birleşmesinden elde edilen hasılatdır. Bunlar; ücretler, ticari ve zirai kazanç, serbest meslek kazancı, sair kazanç ve iratlardır.

İrat: Nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerler ile mal ve hakların karşılığında elde edilen gelirlerdir. Bunlar; menkul ve gayri menkul sermayeden elde dilen hasıatlardır.

2. GELİR VERGİSİNDE GELİRİN ÖZELLİKLERİ

Gelir vergisine tabi olan bir gelirin, aşağıdaki genel esaslara uyması gereklidir.

A. Şahsi Olması: Gelir vergisi bakımından gerçek kişi, Medeni Kanun hükümleri (Md.28) çerçevesinde şahsiyet sahibi yani hak ve borçlara ehil olan insandır. Gerçek kişi bakımından medeni ehliyet veya yaşın vergilendirmede etkisi yoktur.

Örnek: Küçük, kısıtlı veya mümeyyiz olmayan kişi gelir elde ettiğinde gelir vergisi mükellefi olur. Diğer yandan gelir elde eden tüzel kişiler, şirketler ve kurumlar gelir vergisi mükellefi olmaz.

B. Yıllık olması: Vergilemede gerçek kişiye ait olan gelirin bir yıllık tutarı göz önüne alınır. Bir yıllık dönemden takvim yılının anlaşılması gereklidir. Takvim yılı, 1 Ocak'ta başlayıp 31 Aralık'ta sona eren 12 aylık dönemdir. Faaliyetin kısa dönem olması bu durumu değiştirmez. Bu hükmün istisnası ölüm ve memleketi terk halleridir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 92'nci maddesi hükmü uyarınca; takvim yılı içerisinde memleketi terk edenlerin beyannameleri memleketi terke tekaddüm eden 15 gün, ölüm halinde ise ölüm tarihinden itibaren 4 ay içerisinde verilmekte ve aynı sürede vergi borcu ödenmektedir. Yıllara yaygın yani 1 yıldan fazla süren (birden fazla takvim yılına taşan) inşaat ve onarım işlerinden elde edilen kazançlar işin bitiminde tespit edilir, tamamı o yılın geliri sayılara takip eden yılın Mart ayının 25. Gününe kadar beyan edilir.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Bu ilkeye karşılık stopaj yöntemiyle vergilendirme ve sırıf bununla yetinilmesi durumunda ve dar yükümlülerin bir kısmı kazanç ve iratlarının vergilendirilmesinde, yıllık olma ilkesinden sapıldığı görülmektedir. Buna göre, birden fazla takvim yılına sırayet eden inşaat ve onarma işlerinde kazanç, işin bittiği yılın geliri sayılır. (GVK. Md.42)

Gayrimenkullerin kiraya verilmesinde ise, bir takvim yılında geçmiş yıllara ait olarak tahsil edilen kira bedelleri, tahsil edildikleri yılın geliri sayılır (GVK md.72) Buna karşılık, gelecek yıllara ilişkin olup peşin tahsil edilen kiralara ise ilgili bulundukları yılın geliri sayılmaktadır.

- C. Safi olması:** Bir gelirin elde edilmesi ve kaynağının idamesi (devam ettirilmesi) için yapılan giderlerin indirilmesinden sonra kalan tutardır. Her gelir unsuru itibarıyle indirilecek giderler Gelir Vergisi Kanunu'nda belirtilmiştir. Bu nitelik aynı zamanda gelir vergisinin matrahını da tespit etmektedir.
- D. Gerçek olması:** Gerçek usulde tüm hasılatın ve tüm giderlerin belgelere dayanması, bunların kayda ve defterlere geçirilmesi asıldır. Dolayısıyla bu usulde matrah, yani safi gelir doğru bir miktar olarak saptanabilmektedir.
- E. Genel olması:** Bir takvim yılı içinde gerçek kişiler tarafından elde edilen kazanç ve iratların tamamının toplanarak vergilendirilmesidir.
- F. Elde edilmiş olması:** Gelir vergisinde vergiyi doğuran olay, gelirin elde edilmiş olmasıdır. Gelir fiilen veya hukuken bir kişinin tasarruf edebildiği zaman elde edilmiş sayılır. Gelirin elde edilmesiyle vergiyi doğuran olay ortaya çıkar.
Gelir Vergisi Kanunu'nda gelirin elde edilmesi “tahakkuk” ve “tahsil” esasına bağlanmıştır.

Tahakkuk esası: Mahiyet ve tutarı itibarıyla hukuken o gelirin sahibi tarafından talep edilebilir olmasıdır. Gerçek usulde vergilendirilen ticari kazançlar ile zirai kazançlar tahakkuk esasının geçerli olduğu gelir unsurlarıdır.

Tahsil (Fiili tasarruf) esası: Gelirin, sahibinin mal varlığına dahil olmasını ifade eder. Basit usulde vergilendirilen ticari kazançlar, serbest meslek kazançları, menkul sermaye iratları, ücret kazançları, gayrimenkul sermaye iratları ile diğer kazanç ve iratlarda tahsis esası

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**
Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

geçerlidir. Serbest meslek kazancının elde edilmesi, tam anlamı ile tahsil esasına (fiili tasarrufa) bağlanmıştır.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

ÇIKMIŞ SORU: Aşağıdakilerden hangisinde, tahsil esası geçerli değildir?

- A. Avukatlık kazancı
- B. Ticari kazançlar
- C. Ücret
- D. Noterlik kazancı
- E. Mali müşavirlik kazancı

Yanıt B.

Not: KPSS ve diğer sınavlarda soru bu tarz gelse de aslında bütün gelir unsurları tahsil edildiğinde elde edilmiş sayılır. Ancak ticari ve zirai kazançlarda sadece tahakkuk etmesi de elde edilmiş sayılması için yeterlidir.

3. GELİR VERGİSİNİN MÜKELLEFİ

Mükellef, vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettüp eden gerçek veya tüzel kişidir. Gelir Vergisi Kanunu (GVK), gelir vergisi mükelleflerini tam mükellef ve dar mükellef olmak üzere ikiye ayırmıştır.

A. TAM MÜKELLEF (ŞAHSİLİK/KİŞİSELLİK ESASI GEÇERLİDİR.)

Gelir vergisi şahsa bağlı bir vergidir. Verginin mükellefi gerçek kişilerdir. Tam mükellefiyet şahsı esas alır. Şahsilik esası geçerli olduğu için geliri elde eden şahıs önemlidir, gelirin elde edildiği yer önemli değildir.

Bir gerçek kişinin Türkiye'de yerleşmiş sayılması için, ikametgahının Türkiye'de bulunması veya bir takvim yılı içinde Türkiye'de devamlı olarak altı aydan fazla oturması gereklidir. Ancak, geçici ayrılmalar bu süreyi etkilemez.

Uyruğu ne olursa olsun bir gerçek kişinin Türkiye'de yerleşmek maksadıyla bir ikametgahı saptandığı takdirde ayrıca başka nitelik ve koşul aranmaksızın, bu gerçek kişi Türkiye'de yerleşmiş sayılacaktır.

Aşağıda yazılı gerçek kişiler Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilirler.

1. Türkiye'de yerleşmiş olanlar;

- a. İkametgahı Türkiye'de bulunanlar
- b. Bir takvim yılı içinde Türkiye'de devamlı olarak altı aydan daha fazla oturanlar (Geçici ayrılmalar Türkiye'de oturma süresini kesmez.)

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

2. Resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye'de bulunan teşekkül ve teşebbüslerle bağlı olup, adı geçen daire, müessesesi, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşları (Bu gibi kişilerden bulundukları memleketlerde elde ettikleri kazanç ve iratları dolayısıyla gelri vergisine veya benzeri bir vergiye tabi tutulmuş bulunanlar mezkûr kazanç ve iratları üzerinden ayrıca vergilendirilmezler.)

B. DAR MÜKELLEF (MÜLKİLİK/ YERSELLİK ESASI GEÇERLİDİR.)

Türkiye'de yerleşmiş olmayan gerçek kişiler dar mükellef olup sadece Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilirler.

Mülkilik esası geçerli olduğu için geliri elde eden şahıs değil, gelirin elde edildiği yerin Türkiye'nin mülki sınırları içinde olması gereklidir. Yurtdışında çalışan Türk işçileri de dar mükellef kapsamında değerlendirilmektedir.

Not:

Aşağıda yazılı yabancılar memlekette altı aydan fazla kalsalar dahi, Türkiye'de yerleşmiş sayılmazlar;

- Belli ve geçici göre veya iş için Türkiye'ye gelen iş, ilim ve fen adamları, uzmanlar memurlar, basın ve yayın muhabirleri ve durumları bunlara benzeyen diğer kimselerle tâhsil veya tedavi veya istirahat veya seyahat maksadıyla gelenler;
- Tutukluluk, hükümlülük veya hastalık gibi elde olmayan (münbir) sebeplerle Türkiye'de alikonulmuş veya kalmış olanlar.

Sadece Tam Mükelleflerin Yararlandığı Konular: Sakatlık indirimi, sigorta primleri indirimi

Sadece Dar Mükelleflerin Yararlandığı Konular: diplomat muafliği, ücret istisnası, sergi ve fuar istisnası

Tam ve Dar Mükelleflerin Birlikte yararlandığı Konular: Serbest bölgelerdeki faaliyetlerden elde ettikleri kazançlar aldığı ruhsat süresince gelir vergisi ve kurumlar vergisinden müstesnadır.

4. GELİR VERGİSİNDE VERGİYİ DOĞURAN OLAY

GVK 1. Maddesi geliri bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarı olarak tanımlarken, vergi doğuran olay unsurunu “elde etme” kavramına bağlamış bulunmaktadır.

5. GELİRİN UNSURLARI

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Gelire giren kazanç ve iratlar, yani gelirin unsurları 7 tanedir.

1. Ticari kazançlar
2. Zirai kazançlar
3. Ücretler
4. Serbest meslek kazançları
5. Gayrimenkul sermaye iratları
6. Menkul sermaye iratları
7. Diğer kazanç ve iratlar (sui generis)

İlk altı gelir unsuru süreklilik esasına dayandığından Türk Gelir Vergisi'nde kaynak teorisi benimsenmiştir. Diğer kazanç ve iratlar, kendine özgü bir gelir unsuru olup, ilk altı gelir unsuruna girmeyen kazanç ve iratlardır. Değer artış kazançları ve arızı kazanç olarak iki ana gruba ayrıılır.

Miras, bağış, hibe, hediye, şans oyunları ve çekilişler yoluyla ivazsız (bedelsiz) intikal eden gelirler veraset ve intikal vergisine tabidir, gelir vergisi kapsamına girmez.

Gelir Vergisinde Gelirin Tespit Şekilleri ve Tutulması Zorunlu Defter ve Belgeler			
Ticari Kazançlar	Gerçek Usul	Bilanço Esası	Yevmiye Defteri, Defter-i Kebir, Envanter Bilanço
		İşletme Hesabı Esası	İşletme Defteri
	Basit Usul	Basit usulde vergilendirilenler, belge düzenleme, saklama ve beyanname vermekle yükümlü kılınmış; defter tutma yükümlülüğü dışında bırakılmıştır.	
Zirai Kazaçlar	Esraf Muaflığı	Faaliyetleri ile ilgili olarak satın aldığı mallara ve giderlerine ilişkin gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinden aldığı belgeleri saklama zorunluluğu vardır. (VUK'da 5 yıl – TTK'da 10 yıl)	
	Stopaj	Stopaj karşılığı alınan belgeyi saklama zorunluluğu vardır.	
Serbest Meslek Kazançları	Gerçek Usul	Bilanço Esası	Yevmiye Defteri, Defter-i Kebir, Envanter Bilanço
		İşletme Hesabı Esası	İşletme Defteri
Serbest Meslek Kazançları	Gerçek Usul	Serbest Meslek Kazancı Defteri	

5.1. TİCARİ KAZANÇ

Sürekli olarak yapılan her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançlar ticari kazançtır. Eğer sürekli yapılmıyorsa arızı kazançtır.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

a. Kapsam

Aşağıda yazılı ticari ve sınai faaliyetlerden elde edilen kazançlar ticari kazanç sayılır:

1. Maden, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri ile tıgla ve kiremit harmanlarının işletilmesi
2. Coberlik işleri (Coberlik; borsaya kayıtlı olarak ve kendi nam ve hesabına hisse senedi ve tahvil alım satımı yapılmasıdır. **Diğer yandan borsa ajan ve acentelerinin kazancı, serbest meslek kazancıdır.)**
3. Özel okul ve hastanelerle benzeri yerlerin işletilmesi
4. Gayrimenkullerin alım, satım ve inşa işleriyle devamlı olarak uğraşanların bu işleri
5. Kendi nam ve hesaplarına menkul kıymet alım satımı ile devamlı olarak uğraşanların bu faaliyetleri
6. Satın alınan veya trampa suretiyle iktisap olunan arazinin iktisap tarihinden itibaren 5 yıl içinde parsellenerek bu müddet içinde veya daha sonraki yıllarda kısmen veya tamamen satılması
7. Diş protezciliği, eczane işletilmesi
8. Kollektif ortaklıklarda ortakların, adı veya eshamlı komandit ortaklıklarda komandite ortakların ortaklık karından aldıkları paylar şahsi ticari kazanç hükmündedir.

I. Şahıs Şirketlerinin ve Ortaklarının Gelir Vergisi Karşısındaki Durumu

Şirketlerin ve ortaklarının gelir vergisi karşısındaki durumları, ortağı bulundukları şirketin, şahıs ya da sermaye şirketi olmasına göre farklılık gösterir.

- a) Adı Şirketler
- b) Kollektif Şirketler
- c) Adı Komandit Şirketler

GVK'nun 37. maddesindeki kollektif şirketlerde ortakların, adı ve eshamlı komandit şirketlerde komandite ortakların, ortaklık karından aldıkları payların da GVK'nun 66. madde hükmü saklı kalmak şartı ile şahsi ticari kazanç hükmünde olduğu belirtilmiştir.

Serbest meslek faaliyetinde bulunan kollektif ve adı şirketlerde ortaklar, adı komandit şirketlerde ise komanditeler bu işleri dolayısıyla serbest meslek erbabı sayılırlar.

Ayrıca, şahıs şirketlerinin ortakları gelir vergisi mükellefi olmalarına rağmen, katma değer vergisi ve gelir vergisi stopajı açısından ortak olarak sorumlu tutulmaktadır.

- a) Adı Şirketler

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Adı şirketler; Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiş olup, birden fazla gerçek kişinin ortak bir amaca erişmek için bir araya gelmeleri ile ortaya çıkar ve TTK'nda düzenlenmiş bulunan ticaret şirketlerinin niteliklerine haiz olmayan ve özel kanunla kurulmuş olmayan şirketlerdir.

Adı şirket, kurumlar vergisine tabi değildir, sadece şirket ortaklarının her biri gelir vergisine tabidir. Ticari faaliyetlerde bulunan adı ortaklıklarda ortakların payına düşen kazançlar ayrı ayrı ticari kazanç sayılmıştır.

Zira faaliyetlerde bulunan adı ortaklıklarda ortakların payına düşen kazançlar ayrı ayrı zirai kazanç sayılmıştır. Şirket serbest meslek faaliyetiyle uğraşırsa ortakların karı ayrı ayrı serbest meslek kazancıdır. Ortaklar kendi paylarına düşen karlarını ayrı ayrı beyan etmek zorundadırlar.

b) Kollektif Şirketler

Gerçek kişilerin ortak olabildiği ve üçüncü şahislara karşı şirket borçlarından dolayı ortaklarının sınırsız sorumlu olduğu şirketlerdir.

Kollektif şirketler, tüzel kişiliğe sahip ayrı varlıklar olmalarına rağmen gelir vergisi yönünden bu tüzel kişilik dikkate alınmamış, doğrudan doğruya şirketin ortağı olan gerçek kişiler vergiye muhatap tutulmuşlardır. Kollektif şirket, iş hacmi ve sair hususlara bakılmaksızın bilanço usulüne göre defter tutmak zorundadır. Kollektif şirket kurumlar vergisine tabi değildir. Sadece şirket ortaklarının her biri gelir vergisine tabidir. Şirket ister ticari, ister zirai faaliyet yapısın ortaklarının alındıkları kar payları ticari kazanç sayılır. Şirket serbest meslek faaliyetiyle uğraşırsa ortakların karı serbest meslek kazancıdır.

c) Adı Komandit Şirketler

Adı komandit şirketler, “ticari bir işletmeyi bir ticaret ünvanı altında işletmek maksadıyla kurulan ve şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir veya birkaçının sorumluluğu sınırlanmadan ve diğer ortak veya ortaklarının sorumluluğu koydukları sermaye ile sınırlanmış olan şirkettir.”

Sınırsız sorumlu ortaklar komandite ortak, koydukları sermaye ile sınırlı sorumlu olan ortaklar ise komanditer ortak olarak adlandırılırlar.

Adı komandit şirket kurumlar vergisine tabi değildir, sadece şirket ortaklarının her biri gelir vergisine tabidir. Şirket hangi faaliyetle uğraşırsa uğraşın komanditer ortakların şirket kazancından alındıkları pay, menkul sermaye iradıdır.

Eğer şirket ticari veya zirai faaliyetle uğraşıyorsa komandite ortakların alındıkları kar payları ticari kazanç sayılır.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**
Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Eğer şirket serbest meslek faaliyetiyle uğraşıyorsa komandite ortaklarının karı serbest meslek kazancıdır.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

II. Sermaye Şirketlerinin ve Ortaklarının Gelir Vergisi Karşısındaki Durumu

Limited şirket, anonim şirket, paylı (eshamlı) komandit şirket ve SPK'ya tabi menkul kıymet yatırım ortaklıkları sermaye şirketidir ve bunların kurum kazancı kurumlar vergisine tabidir.

Ayrıca sermaye şirketlerinin ortaklarına dağıttıkları kar payları şirket ister ticari, ister zirai, isterse serbest meslek faaliyetiyle uğraşın menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabidir. Ancak paylı komandit şirketin kazancından kurumlar vergisi hesaplanırken komandite ortağın kar payı indirilerek komanditenin kazancı gelir vergisine tabi tutulur, komanditenin payı şirket kazancından düşülverek kurumlar vergisi matrahına ulaşılır.

Sermaye şirketlerine ilaveten kooperatifler, iktisadi kamu müesseseleri, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler ve iş ortaklıkları, Gelir Vergisi Kanunu kapsamı dışında bırakılmışlardır. Bunların sağladıkları kazançlar “kurum kazancı” olarak kurumlar vergisine tabi tutulmuştur. İş ortaklığının tesisi ortakların isteğine bırakılmıştır.

b. Ticari Kazancın Tespit Şekilleri (Vergilendirme Rejimleri)

Ticari kazanç elde eden mükellefler Gelir Vergisi Kanunu'na göre iki gruba ayrırlar:

- Esnaf muaflığından yararlanmayan ve gelir vergisine tabi olanlar
- Esnaf muaflığından yararlanan ve gelir vergisine tabi olmayanlar

Gelir vergisine tabi olan ticaret ve sanat erbabı ise kazancın tespit usulü bakımından ikiye ayrılmaktadır:

- Gerçek usulde gelir vergisine tabi olanlar
- Basit usulde gelir vergisine tabi olanlar

Dolayısıyla ticari kazancın vergilendirilmesinde gerçek usul, basit usul ve esnaf muaflığı olmak üzere üç ayrı vergilendirme rejimi söz konusudur.

Yıllara Sarı (Yaygın) İnşaat ve Onarma İşlerinin Vergilendirilmesinde Özel Uygulama

Gelir vergisinde takvim yılı esastır. Ancak bir yıldan fazla süren (birden fazla takvim yılına taşan) inşaat ve onarma işlerinden elde edilen kazançlar işin bitiminde tespit edilir, tamamı o yılın geliri sayilarak takip eden yılın Mart ayının 25. gününe kadar beyan edilir.

1. Ticari Kazancın Gerçek Usulde Vergilendirilmesi

Basit usul koşullarını taşımayan gelir vergisi mükelleflerinin ticari kazançları gerçek usule göre tespit edilir. Gerçek usule tabi mükellefler tutacıkları defterler yönünden iki sınıfa ayrırlırlar:

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

- a) Birinci sınıf tacirler
- b) İkinci sınıf tacirler

a. Birinci sınıf tacirler

1. Bilanço esasına göre defter tutanlar

- Satın aldıkları malları olduğu gibi veya işledikten sonra satanlardan yıllık alım veya satım tutarları VUK'da belirtilen miktarlardan fazla olanlar (2019 yılı için yıllık alım tutarı 230000TL, yıllık satış tutarı 320000TL)
- Hizmet işiyle uğraşanlar bir yıl içinde elde ettikleri gayri safi iş hasılatı (2019 yılı için 120000TL)
- İlk iki bentte yazılı işleri beraber yapanlardan 2. bentte anılan iş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı VUK'da belirtilen miktarı aşanlar (2019 yılı için 230000TL)
- Her çeşit ticaret şirketleri ile kooperatifler
- Kurumlar vergisine tabi diğer tüzel kişiler
- Kendi istekleri ile bilanço esasına göre defter tutanlar

2. Bilanço esasına göre ticari kazancın tespiti

Birinci sınıf tacirler, hesaplarını bilanço esasında tutacakları defterlerde takip ederler.

Bilanço esasına göre ticari kazanç, teşebbüsteki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki müspet farktır. Bu dönem zarfında sahip veya sahiplerce:

- İşletmeye ilave olunan değerler bu farktan indirilir,
- İşletmeden çekilen değerler ise farka ilave olunur. (GVK. Md . 38)

Formül olarak gösterirsek;

$$\text{Ticari Kazanç} = \text{Dönemsonu Özsermaye} - \text{Dönembaşı Özsermaye} + \text{Çekilenler} - \text{İlaveler}$$

Bilanço esasına tabi olan mükellefler aşağıda yazılı olan defterleri tutmak zorundadır;

- Yevmiye defteri
- Defter-i kebir
- Envanter defteri

Bu defterlerin yanı sıra;

- *sürekli imalat işiyle uğraşanlar imalat defteri;*
- *banka, banker ve sigorta şirketleri banka ve sigorta muameleleri defteri;*
- *depo (ardiyeler) işletenler ambar defteri;*

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

- *yabancı nakliyat ve ulaştırma kurumları veya Türkiye'deki temsilcileri hasılat defteri tutmak mecburiyetindedirler.*

Ayrıca, 16 Seri No'lu Damga Vergisi Genel Tebliği ile yapılan düzenlemeye göre anonim şirketler, damga vergisi tutmak zorundadır.

Birinci sınıf tacirler, hesap dönemi sonunda bilanço çıkarırlar. Bunun için işletmeye dahil mevcutları, alacakları ve borçları saptarlar ve VUK hükümlerine göre değerlerler. Ticari bilançonun vergi kanunlarına uyumlaştırılmış haline **mali bilanço** denir. Ticari kazanç, çıkarılan mali bilançolar üzerinden hesaplanır ve hesap dönemi sonunda ve başındaki özsermaye tutarlarının karşılaştırılması ile bulunur. Dönem sonundaki özsermayenin dönem başındakine göre fazla olan kısmı o dönemin ticari kazancı sayılır. Tersi durumda ise fark, zararı gösterir.

b. İkinci sınıf tacirler

Birinci sınıf tacirlerle ilgili şartları taşımayanlar, ikinci sınıf tacir sayıllar ve ticari işletme hesabına göre defter tutarlar.

İşletme Hesabı Esnasında Ticari Kazancın Tespiti:

İşletme hesabı esasında ticari kazancın tespiti, GVK'nun 39. Maddesinde yer almaktadır. İkinci sınıf tacirler, kazançlarını işletme hesabı esasında tespit ederler. Bu usulde kazanç, bir hesap dönemi içinde elde edilen hasılatlarla, giderler arasındaki müspet farktan oluşur. Giderlerin daha fazla olması halinde zarar doğmuş olur.

Elde edilen hasılat, tahsil olunan paralarla tahakkuk eden alacakları ifade eder. Giderler de yapılan ödeme ve borçlanılan meblağlardan ikisini de kapsar.

Formül olarak gösterirsek;

$$\text{Ticari Kazanç} = \text{Hasılat} - \text{Giderler}$$

Detaylı olarak gösterirsek;

[Ticari Kazanç

$$\begin{aligned} &= (\text{Dönemsonu Mal Mevcudu} + \text{Satışlar} + \text{Alacaklar}) \\ &- (\text{Dönembaşı Mal Mevcudu} + \text{Giderler} + \text{Mal Alışları} + \text{Borçlar}) \end{aligned}$$

Emtia alım satımı ile uğraşanlar her hesap dönemi sonunda, emtia envanteri çıkarırlar. İşletme hesabı esasında, emtia envanter kayıtları, işletme defterinin sonundaki boş sayfalarda veya ayrıca tasdikli olarak tutulacak envanter defterinde gösterilir.

Hesap dönemi sonundaki emtia mevcudunun değeri hasılata, hesap dönemi başındaki emtia mevcudu giderlere ilave olunur. İşletme hesabı esasına tabi mükelleflerin genel olarak

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

tutmak zorunda oldukları tek defter, işletme hesabı defteridir. Bunun yanında mükellefler yaptıkları işin niteliğine göre aşağıdaki defterleri tutacaklardır.

- Bitim işleri defteri (VUK md. 200)
- Ambar defteri (VUK md. 209)

İşletme hesabı defterinin sol tarafı gider, sağ tarafı hasılat kısmı olup, satışlar ister peşin ister taksitle yapılmış olsun satış tutarının tamamı hasılat olarak kaydedilecektir.

2. Ticari Kazancın Basit Usulde Vergilendirilmesi

GVK 47 ve 48. Maddelerde yazılı şartları (Basit usule tabi olmanın genel şartları ve özel şartları) topluca haiz olanların ticari kazançları basit usulde tespit olunur. Basit usul, sadece ticari kazançlarda uygulanır.

Basit usulde ticari kazanç, bir hesap dönemi içinde elde edilen hasılat ile giderler ve satılan malların alış bedelleri arasındaki müspet farktır. Bu fark yapılan faaliyetle ilgili olarak VUK hükümlerine göre alınması ve verilmesi mecburi olan alış ve giderler ile hasıatlara ilişkin belgelerde yazılı tutarlara göre hesaplanır. Bu suretle tespit ve beyan olunan kazanç vergi tarhına esas alınır. Bu usulde vergilendirilenler, kazancın tespiti ve VUK'nun defter tutma hükümleri hariç, bildirme, vesikalar, muhafaza, ibraz, diğer ödevler ve ceza hükümleri ile bu kanun ve diğer kanunlarda yer alan ikinci sınıf tüccarlarlarındaki hükümlere tabidirler.

Basit usulde vergilendirilen mükellefler, faaliyetlerine ilişkin mal alış ve giderleri ile hasılatlarını gösteren belgeleri ayrı ayrı dosyalarda saklamak zorundadırlar. Bu belgelerin kayıtları, mükelleflerin bağlı bulundukları meslek odalarının oluşturdukları bürolarda tutulur.

Basit usule tabi ticaret erbabından, sahte veya muhteviyatı itibarıyla yaniltıcı belge düzenlediği veya kullandığı tespit edilenler, bu hususun kendilerine tebliğ edildiği tarihi takip eden ayın başından itibaren ikinci sınıf tüccarlara ilişkin hükümlere tabi olurlar.

Basit usule tabi olmanın şartlarından herhangi birini takvim yılı içinde kaybedenler, ertesi takvim yılı başından itibaren gerçek usulde vergilendirilirler. Basit usulün şartlarına haiz olanlardan, bu usulden yararlanmak istemediklerini yazı ile bildirenler, bu talepleri doğrultusunda takip eden ayın başından veya izleyen takvim yılı başından, yeni işe başlayanlar ise işe başlama tarihinden itibaren gerçek usulde vergilendirilirler.

a. Basit Usule Tabi Olmanın Genel Şartları:

1. Kendi içinde bilfiil çalışmak veya bulunmak (işinde yardımcı işçi ve çırak kullanmak, seyahat, hastalık, ihtiyarlık, askerlik, tutukluluk ve hükümlülük gibi zaruri ayrılmalar dolayısıyla geçici olarak bilfiil işinin başında bulunmamak bu şartı

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

bozmadır. Ölüm halinde iş sahibinin dul eşi veya küçük çocukları namına işe devam olunduğu takdirde, bunların bilfiil işin başında bulunup bulunmamalarına bakılmaz.)

2. İş yeri mülkiyetinin iş sahibine ait olması halinde emsal kira bedeli, kiralanmış olması halinde yıllık kira bedeli toplamı büyükşehir belediye sınırları içinde (2019 yılı itibariyle 9000TL), diğer yerlerde (2019 yılı itibariyle 6000tl)'yi aşmamak.
3. Ticari, zirai veya mesleki faaliyetler dolayısıyla gerçek usulde gelir vergisine tabi olmamak,

b. Basit Usule Tabi Olmanın Özel Şartları:

1. Satın aldığıları malları olduğu gibi veya işledikten sonra satanların yıllık alımları tutarının (2019 yılı itibariyle 120000TL) veya yıllık satışları tutarının (2019 yılı itibariyle 180000TL'yi) aşmaması,
2. 1 numaralı bentle yazılı olanların dışındaki işlerle uğraşanların bir yıl içinde elde ettikleri gayri safi iş hasılatının (2019 yılı itibariyle 60000TL'yi) aşmaması,
3. 1 ve 2 numaralı bentlerde yazılı işlerin birlikte yapılması halinde, yıllık satış tutarı ile iş hasılatı toplamının ((2019 yılı itibariyle 120000TL'yi) aşmaması

c. Basit Usulün Sınırı (Basit Usulden Yararlanamayacak Olanlar):

1. Kollektif şirket ortakları ile komandit şirketlerin komandite ortakları;
2. İlkazat (ödünç para verme) işleriyle uğraşanlar;
3. Sarraflar ile kıymetli maden ve mücevherat alım satımı ile uğraşanlar;
4. VUK'nun 94. Maddesinin birinci fıkrasında sayılan kişi ve kurumlara karşı inşaat ve onarma işini taahhüt edenler ile bu mükelleflere karşı derece derece taahhütte bulunanlar (müteahhitler ve taşeronlar);
5. Sigorta prodüktörleri;
6. Her türlü ilan ve reklam işleriyle uğraşanlar veya bu işlere tavassut (aracılık) edenler;
7. Gayrimenkul ve gemi alım satımı ile uğraşanlar;
8. Tavassut (aracılık) işi yapanlar (dayıbaşilar hariç);
9. Maden işletmeleri, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri, tuğla ve kiremit harmanları işletenler;
10. Şehirlerarası yük ve yolcu taşımamacılığı yapanlar ile trenler, çekici ve benzerlerinin sahip veya işleticileri (Yapısı itibariyle sürücüsünden başka on dört ve daha aşağı

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

oturma yeri olan ve insan taşımaya mahsus motorlu kara taşıtları ile yolcu taşımayanlar hariç);

- 11.** Maliye Bakanlığı'ncı teklif edilen ve Bakanlar Kurulu'ncı gerçek usulde vergilendirilmesi gereklı görülenler.

3. Ticari Kazançta Esnaf Muaflığı

Ticaret ve sanat erbabından aşağıda yazılı şekilde ve suretle çalışanlar gelir vergisinden muafdır:

1. Motorlu nakil vasıtaları kullanmamak şartı ile geçici olarak veya bir işyeri açmaksızın perakende ticaret ile iştirgal edenler (Giyim eşyalarıyla zati ve süs eşyaları, değeri yüksek olan ev eşyaları ile Pazar takibi suretiyle gıda, bakkaliye ve temizlik maddelerini ve sabit işyerlerinin önünde sergi açmak suretiyle o işyerlerinde satışı yapılan aynı nev'iden malları satanlar hariç);
2. Bir işyeri açmaksızın gezici olarak ve doğrudan doğruya müstehlike iş yapan hallaç, kalayıcı, lehimci, musluk tamircisi, çilingir, ayakkabı tamircisi, kundura boyacısı, berber, nalgant, fotoğrafçı, odun ve kömür kırcıcı, çamaşır yıkayıcısı ve hamallar gibi küçük sanat erbabı;
3. Köylerde gezici olarak her türlü sanat işleri ile uğraşanlar ile aynı yerlerde aynı işleri bir işyeri açmak suretiyle yapanlardan basit usulden yararlanmanın genel şartlarına haiz bulunanlar;
4. Nehir, göl ve denizlerde ve su geçitlerinde toplamı 50 rüsum tonilatoya (50 rüsum tonilato dahil) kadar makenesiz veya motorsuz nakil vasıtaları işleyenler;
5. Hayvanla veya bir adet hayvan arabası ile nakliyecilik yapanlar;
6. Ziraat işlerinde kullandıkları hayvan, hayvan arabası, motor, traktör gibi vasıtalar veya sandallarla nakliyeciliği mutat hale getirmeksızın ara sıra ücret karşılığında eşya ve insan taşıyan çiftçiler;
7. Evlerde kullanılan dikiş, nakış, mutfak robotu, ütü ve benzeri makine ve aletler dışında muharrik kuvvet kullanmamak ve dışarıdan işçi almamak şartıyla; oturdukları evlerde imal ettikleri havlu, örtü, çarşaf, çorap, halı, kilim, dokuma mamuller, kirpıntı deriden üretilen mamuller, örgü, dantel, her nev'i nakış işleri ve turistik eşya, hasır, sepet, süpürge, paspas, fırça, yapma çiçek, pul, payet, boncuk işleme, tığ, örgü işleri, ip ve urganları, tarhana, erişte, mantı gibi ürünlerini işyeri açmaksızın satanlar. Bu ürünlerin pazar takibi suretiyle satılması ile ticari, zirai veya mesleki faaliyetleri dolayısıyla gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olanların düzenledikleri hariç olmak üzere; düzenlenen

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

kermes, festival, panayır ile kamu kurum ve kuruluşlarında geçici olarak belirlenen yerlerde satılması muaflıktan faydalananmaya engel değildir.

8. Bir işyeri açmaksızın münhasıran gezici olarak; milli piyango biletini satanlar ile gerçek ve tüzel kişilerin mallarını iş akdi ile bağlı olmaksızın bunlar adına kapı kapı dolaşmak suretiyle tüketiciye satanlar yukarıdaki şartlarla sınırlı olmaksızın gelir vergisinden muaftır. Bu muaflığın tevkif suretiyle kesilen vergiye şümülü yoktur.
9. Ticari işletmelere ait atıkları mutat olarak veya belirli aralıklarla satın alanlar hariç olmak üzere, bir işyeri açmaksızın kendi nam ve hesabına münhasıran kapı kapı dolaşmak suretiyle her türlü hurda maddeyi toplayarak veya satın alarak bu malların ticaretini yapanlara veya tekrar işleyenlere satanlar.
10. Basit usulün genel şartlarını taşıyanlardan kendi üretikleri ürünleri satanlara münhasır olmak üzere el dokuma işleri, bakır işletmeciliği, çini ve çömlek yapımı, sedef kakma ve ahşap oyama işleri, kaşıkçılık, bastonculuk, semercilik, yazmacılık, yorgancılık, keçecilik, lüle ve oltu taşı işçiliği, çarıkçılık, yemenicilik, oyacılık ve bunlar gibi geleneksel, kültürel, sanatsal değeri olan ve kaybolmaya yüz tutan meslek kollarında faaliyette bulunanlar.

Ticari, zirai veya mesleki kazancı dolayısı ile gerçek usulde gelir vergisine tabi olanlar ile yukarıda sayılan işleri gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine bağlılık arz edecek şekilde yapanlar esnaf muaflığından faydalananmazlar. Esnaf muaflığı şartlarını topluca taşıyanlar bu muaflıktan yararlanabilmek için ilgili esnaf odasında kayıtlı olmak ve durumlarını tevkif etmek suretiyle belediyelerden “Esnaf Muaflığı Belgesi” almak zorundadırlar.

Esnaf muaflığından faydalananlar faaliyetleri ile ilgili olarak satın aldığı mallara ve giderlerine ilişkin, gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinden aldığı belgeleri (gider pusulası) 5 yıl saklamak zorundadırlar.

4. Ticari Kazancın Tespitinde İndirilebilecek Giderler

Gelir safi tutarları üzerinden vergiye tabi tutulmaktadır. Safi tutarı tespit edebilmek için, gayri safi hasıattan indirilebilecek giderler aşağıda açıklanmıştır. (GVK md. 40)

a. Ticari Kazancın Elde Edilmesi ve İdame Ettirilmesi İçin Yapılan Genel Giderler

Ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderlerin; kazancın elde edilmesi ve idamesi açısından bir illiyet bağıının bulunması, giderlerin kazancın elde edilmesine yönelik olması, harcamaların yapıldığı geliri doğuran olayın

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

vergiye tabi bulunması karşılığında gayri maddi bir kıymet iktisap edilmemiş olması ve maliyete girecek giderlerden olmaması gereklidir.

- Kırtaşıye, temizlik, ısıtma, aydınlatma, su ve telefon giderleri,
- İşyeri, araç vb giderleri,
- Yapılan işe orantılı temsil ve ağırlama giderleri,
- Bina, taşit, emtia ve bunlara yönelik sigorta giderleri,
- Finansman giderleri,
- Pazarlama, satış ve dağıtım giderleri,
- Reklam giderleri,
- Yurtdışındaki kişilere ödenen komisyonlar, reklam giderleri, sorunlu ürün iadesi ve komisyon giderleri bu türden giderlerdir.

b. Personel Giderleri

c. Götürü Giderler

İhracat, yurtdışında inşaat, onarma, montaj ve taşımacılık faaliyetinde bulunan mükelleflere, bu dönem giderlerine ilaveten, bu faaliyetlerden döviz olarak elde ettikleri hasılatın binde beşini aşmamak şartıyla, yurt dışındaki bu işlerle ilgili giderlerine karşılık olmak üzere götürü olarak hesapladıkları tutarı gider olarak indirebilme imkanı getirilmiştir.

d. Hizmetli ve işçilerin iş yerinde veya işverinin müstemilatında iase ve ibate giderleri, tedavi ve ilaç giderleri, sigorta primleri ve emekli aidatı, 27. Maddede yazılı giyim giderleri

Sigorta primleri ve emeklilik aidatları; kanunla kurulan sigorta şirketleri ve emekli sandıklarına işveren payı olarak ödenen tutarlardır. Sosyal güvenlik (SGK) primlerinin tamamı indirilebilirken bireysel emeklilik primlerinde beyan edilen gelirin yüzde 10'unu aşmayan kısmı, şahıs sigorta (hayat, kaza gibi) primlerinde ise beyan edilen gelirin yüzde 5'ini aşmayan kısmı indirilebilir.

SGK primlerinin gider yazılabilmesi için sosyal güvenlik kurumlarına fiilen ödenmiş olması gereklidir. Sigorta primleri bu nedenle, dönemine ve ait olduğu yıla bakılmaksızın, fiilen ödendiği tarihte gider yazılır. Hizmet erbabına yapılan giyim giderleri işin icabına uygun olarak verilen ve bunların işten ayrılması halinde geri alınan eşyalardır. Ancak, hizmet erbabına özel yaşamında kullanılması için verilen giyim eşyası ayın şeklindeki ücret olarak değerlendirilir.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

e. İşverenler tarafından ücretliler adına bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları

Bu kapsamda indirim konusu yapılabilecek tutar, ücretlinin elde ettiği brüt ücretin %10'unu ve yıllık bazda asgari ücretin brüt yıllık tutarını aşamayacaktır. Aynı hüküm ücretliler tarafından ödenen katkı payı tutarı için de geçerlidir.

f. İşle ilgili olmak şartıyla, mukavelenameye veya ilama veya kanun emrine istinaden ödenen zarar, ziyan ve tazminatlar

Ancak, teşebbüs sahibinin suçlarından doğan tazminatların kanunen kabul edilmeyen gider olduğu hükmeye bağlandığından, GVK 40/3'de belirtilen (işle ilgili olmak şartıyla, mukavelenameye veya ilama veya kanun emrine istinaden ödenen) zarar, ziyan ve tazminatların teşebbüs sahibinin suçlarından doğmamış olması gereklidir.

g. İşle ilgili ve yapılan işin ehemmiyeti ve genişliği ile mütenasip seyahat ve ikamet giderleri

Ancak turistik mahiyetteki gezi harcamaları ile eşle çıkan iş seyahatlerinde yapılan harcamaların eşe isabet eden kısmı gider olarak dikkate alınmaz.

h. Kiralama yolu ile edinilen veya işletmeye dahil olan ve işte kullanılan taşıtların giderleri

i. Aynı vergi, resim ve harçlar

İşletme ile ilgili olmak şartı ile ödenen bina, arazi, gider, istihlak, damga, belediye vergileri, harçlar ve kaydiyeler gibi aynı vergi, resim ve harçlar ticari kazancın tespitinde indirim konusu yapılmamaktadır.

Banka ve sigorta vergileri ile emlak vergileri gider olarak kabul edilebilmektedir. Motorlu taşıtlar vergisinde ise II sayılı listede (minibüs, otobüs, kamyonet, kamyon, çekici, panelvan) yer alan taşıtlar için ödenen motorlu taşıtlar vergisi gider olarak indirilebilir. Ancak I sayılı listede (otomobil, kaptıkaçı, arazi taşıtı, motosiklet), III sayılı listede (deniz taşıtları), ve IV sayılı listede (hava taşıtları) yer alan taşıtlardan alınan vergi ve cezalar ile gecikme zamları gelir ve kurumlar vergisi matrah tespitinde gider olarak kabul edilmez.

j. VUK hükümlerine göre ayrılan amortismanlar

k. İşverenlerce, sendikalar kanunu hükümlerine göre sendikalara ödenen aidatlar

Bu aidatların bir aylık tutarı, işyerinde işçilere ödenen çiplak ücretin bir günlük toplamını aşamaz.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Çiplak ücret; fazla mesai, prim, ikramiye, sosyal yardım gibi ek ödemeleri ihtiyaç etmeyen ücrettir. Ancak aidatların işveren tarafından gider yazılabilmesi için aidatın ilgili olduğu yılda sendikaya ödenmesi gereklidir.

l. Gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara yapılan yardımlar

Gıda, temizlik, giycek ve yakacak maddelerinin bağışının fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek veya vakfa yapılmış olması gerekmektedir. İhtiyacı bulunanlara doğrudan veya başka organizasyonlar aracılığıyla yapılacak yardımın bağış olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

m. Türkiye İş Kurumu tarafından düzenlenen işbaşı programlarından faydalananlara, programı yürüten işverenlerce fiilen ödenen tutarlar.

5. Ticari Kazancın Tespitinde İndirilemeyecek Giderler

GVK 41. Maddesi gider kabul edilmeyen bazı ödemeleri açık olarak hükme bağlamıştır. Bunlar aşağıdaki gibidir;

a. Teşebbüs sahibi ile eşinin ve çocukların işletmeden cektikleri değerler ile bu kişilere yapılan bazı ödemeler

Ancak işverenin kendisine, eşine ve küçük çocuğuna işletmeden ödenen ücret, ikramiye, komisyon gibi giderler indirilemez. Yine bunların işletmeye koydukları sermayeye veya bunların alacaklarına yürütülen veya hesaplanan faizler indirilemez.

b. Her türlü para cezaları, vergi cezaları, gecikme zamları ve faizleri, teşebbüs sahibinin suçlarından doğan tazminatlar ile bu gibi şahsi vergiler

Ancak, ticari bir sözleşmeye cezai şart konmuşsa, bu çeşit bir tazminat cezai mahiyette tazminat sayılmaz, gelir vergisinden indirilebilir. Ticari faaliyet nedeni ile ödenen müeyyideler, faizler, zamlar safi kazanç tutarının hesaplanmasında gider unsuru olarak kabul edilebilir.

c. Kiralama yolu ile edinilen veya işletmede kayıtlı olan motorlu deniz taşıtları ve hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ile amortismanları

d. Özel işlem ve özel iletişim vergileri

e. Her türlü alkol ve alkollü içkiler ile türün ve tütün mamullerine aitilan ve reklam giderleri

f. Basın yoluyla işlenen fillerden veya radyo ve televizyon yayınlarından doğacak maddi ve manevi zararlardan dolayı ödenen tazminat giderleri

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**
Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

6. Ticari Kazançta Muafiyet ve İstisnalar (Vergi Kolaylıklarları)

a. Esnaf Muaflığı

Gelirleri basit usulde vergilendirme kapsamında bile düşünülmeyecek ölçüde sınırlı bir kısım ticaret ve sanat erbabı esnaf muaflığından yararlanılarak vergi dışında tutulmuştur.

b. İhracat İstisnası

İş merkezi Türkiye'de bulunmayan bireysel işletmelerin, faaliyetlerini Türkiye'de yoğunlaştırmayan gerçek kişilerin Türkiye'de satın aldığı ya da imal ettikleri malları Türkiye'de satmaksızın yabancı ülkelere göndermeleri halinde bu kazançları Türkiye'de elde edilmiş sayılmaz. Dolayısıyla bu kazançlar Türkiye'de vergilendirilmez. Bu istisnanın amacı ülkeye döviz girmesini ve ihracatı teşvik etmektir.

c. Sergi ve Panayır Kazançları İstisnası

Dar yükümlülüğe tabi olanların Türk hükümetinin izniyle açılan sergi ve panayırlardaki ticari ve serbest meslek faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar Türkiye'de başka işyeri ya da daimi temsilcileri olmaması koşuluyla gelir vergisinden istisna edilmiştir.

d. PTT acentelerinde kazanç istisnası

PTT acenteliği faaliyetinden elde edilen kazançlar gelir vergisinden müstesnadır. (m. 18)

e. Eğitim-öğretim işletmelerinde kazanç istisnası

Özel okulların işletilmesinden elde edilen kazançlar gelir vergisinden 5 vergilendirme dönemi müstesnadır. (m. 18). İstisna, okulların faaliyete geçtiği vergilendirme döneminden itibaren başlar.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**
Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Gelir Vergisinden İstisna ve Muafiyetler

Ticari Kazançlar	Esnaf Muafliği
	İhracat İstisnası
	Sergi ve Panayır İstisnası
	PTT acentelerinde Kazanç İstisnası
	Eğitim ve Öğretim İşletmelerinde Kazanç İstisnası
Serbest Meslek Kazançları	Telif Kazançları İstisnası
	Serbest Meslek Kazançları Muafliği
Ücretler	Elçilik ve Konsolosluk Çalışanlarının Ücret İstisnası
	Diplomat Muafliği
	Diğer istisnalar
Gayrimenkul Sermaye İratları	Konut Kira Gelirleri İstisnası
Menkul Sermaye İratları	Bireysel Emeklilik ile İlgili İstisna
	Kar Payı İstisnası
Diğer Kazanç ve İratlar	Değer Artışı Kazançları İstisnası
	Arızı Kazanç İstisnası

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

5.1. ZİRAİ KAZANÇ

Zirai faaliyetten doğan kazanç zirai kazançtır (GVK. m.52). Zirai faaliyet tabiattan yararlanılarak yapılan faaliyettir.

Zirai faaliyet; arazide, deniz, göl ve nehirlerde, ekim, dikim, bakım, üretme, yetiştirmeye ve ıslah yollarıyla veya hukuki doğrudan doğruya tabiattan istifade etmek suretiyle nebat, orman, hayvan, balık ve bunların mahsullerinin istihsalını, avlanması, avcılar ve yetiştiricileri tarafından muhafazasını, taşınmasını, satılmasını veya bu mahsullenlerden sair bir şekilde faydalılmamasını ifade eder. Bazı nebat ve hayvan nev'ilerinde istihsalın doğrudan doğruya arazi üzerinde yapılmaması zirai faaliyetin mahiyetini değiştirmez. Aşım yapmak maksadıyla erkek damızlık beslenmesi, çiftçiye ait her türlü ziraat makine ve aletlerinin başka çiftçilerin zirai istihsal işlerinde çalıştırılması da zirai faaliyetlerden sayılır.

Örnek: Kümesinde tavuk yetiştiren bir köylünün bu tavukları ve yumurtalarını satarak elde ettiği gelir zirai kazanç iken, tavuk çiftliği işleten kişinin geliri ticari kazançtır.

Satışların dükkan ve mağaza açılarak yapılması halinde, mahsullenin dükkan ve mağazaya gelinceye kadar geçirdikleri safhalar zirai faaliyet sahasında kalır, ancak dükkan satıldığında ticari kazanca dönüşür. Çiftçiler tarafından doğrudan doğruya zirai faaliyetleri ile ilgili alım satım işlerinin tedviri için açılan yazihaneler, faaliyetleri bu mevzuata münhasır kalmak şartıyla dükkan ve mağaza sayılmaz.

Kollektif şirketlerle adı veya eshamlı komandit şirketler zirai faaliyetle iştirak etse de, çiftçi sayılmasız. Zirai faaliyetle iştirak eden kolektif şirketlerin ortakları ile komandit şirketlerin komandite ortaklarının şirket karısından aldığı paylar şahsi ticari kazanç hükmündedir. Bir çiftçi veya ortaklığa ait olup aynı köy sınırları içinde veya birbirine bitişik arazi üzerinde bulunan ya da istihsal şartlarına göre birbirine bağlılık ve beraberlik arz eden işletmeler tek işletme sayılır.

a) Zirai Kazançta Vergilendirme

Çiftçilerin elde ettikleri zirai kazançlar, hasılatları üzerinden tevkifat yapılmak suretiyle vergilendirilir. İşletme büyüklüğü ölçülerini aşan çiftçiler ile bir bücerdövere veya bu mahiyetteki bir motorlu araca veya on yaşına kadar ikiden fazla traktöre sahip olan çiftçilerin kazançları gerçek usulde (zirai işletme hesabı veya diledikleri takdirde bilanço esasına göre) tespit olunarak vergilendirilir.

Kazançları gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçiler bu kazançları için beyanname vermezler. Ancak, çiftçiye ait olmakla beraber zirai işletmeye dahil edilmeyen bücerdöver veya bu mahiyetteki bir motorlu araç veya on yaşına kadar ikiden fazla traktörün işletilmesinden elde edilen gelirler ticari kazanç hükümlerine göre vergilendirilir.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Gerek şahsi işletmesi gerekse dahil bulunduğu ortaklıklar müstakilen işletme büyülüğü ölçüsünün altında kaldığı halde kendisine ait işletmenin ve ortaklıklardaki payların toplamı bu ölçüyü aşan çiftçiler gerçek usulde vergilendirilir. Payları toplamı ölçüleri aşmayan diğer ortaklar tevkifat yoluyla vergilendirilirler. Yarıcılık ortaklık sayılır.

Stopaj yoluyla vergilendirmede ise, çiftçilerden satın alınan zirai mahsul ve hizmetler için yapılan ödemelerden;

- a. Hayvanlar ve bunların mahsulleri ile kara ve su avcılığı mahsulleri için %1 (ticaret borsalarında tescil ettirilerek satılıyorsa) veya %2 (diğerlerinden),
- b. Diğer zirai mahsullerden %2 (ticaret borsalarında tescil ettirilerek satılıyorsa) veya %4 (diğerlerinden),
- c. Zirai faaliyet kapsamında ifa edilen hizmetlerden;
  1. Orman idaresine veya orman idaresine karşı taahhütte bulunan kurumlara yapılan ormanların ağaçlandırılması, bakımı, kesimi, ürünlerin toplanması, taşınması ve benzeri hizmetler için %2,
  2. Diğer hizmetler için % 4 oranında tevkifat yapılacaktır.

b) İşletme Büyüklüğü Ölçüleri

Zirai kazancın gerçek usulde tespiti bakımından bir takvim yılı içinde dikkate alınacak ölçüler sunlardır:

- Arazi ürünlerinde yapılan zirai faaliyetlerde: Dönüm
- Denizlerde yapılan balık avcılığında tekne boyu
- Arıcılıkta kovan sayısı
- İpek böcekçiliğinde kutu sayısı

Bakanlar Kurulu, Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu'nun teklifi üzerine, bu ölçülerin gerekli gördüğü bölgeler için yıllık olmak kaydıyla arazi ve ürün türlerine göre beş katına kadar arttırmaya veya kanuni hadden az olmamak üzere yeniden tepsisi etmeye yetkilidir.

İşletme büyülüğu gösterilmeyen zirai faaliyetlerde işletme büyülüğu ölçüsü Tarım, Orman ve Maliye Bakanlıkları'ncı müstereken tespit olunur.

c) Kazancın Zirai İşletme Hesabı Esasına Göre Tespiti

Zirai işletme hesabı esasına göre zirai kazanç, hesap dönemi içinde para ile tahsil edilen veya alacak olarak tahakkuk eden hasılat ile ödenen veya borçlanılan giderler arasındaki müspet

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

farktır. Zirai kazancın işletme hesabı esasına göre tespitinde; hesap dönemi başındaki mahsullerin değeri ise hasılata ilave olunur.

d) Kazancın Bilanço Esasına Göre Tespitı

Çiftçiler, dilekleri takdirde, işletme hesabı yerine bilanço esasına tabi tutulmalarını isteyebilirler. Yazı ile yapılacak talep, müteakip vergilendirme dönemi başından, yeni işe başlayanlarda ise işe başlama tarihinden itibaren hüküm ifade eder. Bu suretle bilanço esasını kabul edenler iki yıl geçmedikçe bu usulden dönemezler.

5.3. ÜCRET KAZANCI

Ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine hukuki olarak bağlı çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir. (GVK.m.61).

Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmez.

Aşağıda yazılı ödemeler de ücret sayılır:

1. İstisna dışında kalan emeklilik, maluliyet, dul ve yetim aylıkları;
2. Evvelce yapılmış veya gelecekte yapılacak hizmetler karşılığında verilen para ve ayınlarla sağlanan diğer menfaatler;
3. TBMM, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri ile özel kanunlarına veya idari kararlara göre kurulan daimi veya geçici bütün komisyonların üyelerine ve yukarıda sayılanlara benzeyen diğer kimselere bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler;
4. Yönetim ve denetim kurulları başkanı ve üyeleriyle tasfiye memurlarına bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler;
5. Bilirkişilere, resmi arabuluculara, eksperlere, spor hakemlerine ve her türlü yarışma jürisi üyelerine ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler;
6. Sporculara transfer ücreti veya sair adlarla yapılan ödemeler ve sağlanan menfaatler.

a) Gerçek Ücretler

Ücretin gerçek safi değeri işveren tarafından verilen para ve ayınlarla sağlanan menfaatler toplamından indirimler yapıldıktan sonra kalan miktarıdır (Ordu Yardımlaşma Kurumu vb. Kamu kurumları için yapılan kanuni kesintiler, sandıklara ödenen aidatlar, sendika aidatları gibi).

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

b) Diğer Ücretler

Aşağıda yazılı hizmet erbabının safi ücretleri, takvim yılı başında geçerli olan asgari ücretin yıllık brüt tutarının %25'idir.

1. Kazançları basit usulde tespit edilen ticaret erbabı yanında çalışanlar;
2. Özel hizmetlerde çalışan şoförler;
3. Özel inşaat sahiplerinin ücretle çalıştığı inşaat işçileri;
4. Gayrimenkul sermaye iradı sahibi yanında çalışanlar;
5. Gerçek ücretlerinin tespitine imkan olmaması sebebiyle, Danıştay'ın müsbet mütalaasıyla, Maliye Bakanlığı'nca bu kapsama alınanlar.

Diger ücretler için yıllık beyanname verilmez, diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bunlar beyannameye dahil edilmez.

c) Ücretlerin Vergilendirilmesi

Ücretlerin vergilendirilmesinde temel yöntem, stopaj yoluyla verginin alınmasıdır. Ücret gelirlerinin çok önemli kısmının vergisi, bu şekilde, ödemenin yapılmasından önce kaynakta kesilir.

Bu yöntemin yanında, sınırlı sayıda ücretliyi ilgilendiren iki vergilendirme yöntemi daha bulunmaktadır. Diğer ücretler adı verilen bu grup için, götürü usule benzer bir yöntemle vergi karnesi üzerinden vergi alınmaktadır.

d) Ücretlerde Muaflik ve İstisnalar

1. Diplomat Muafliği

Yabancı devletlerin Türkiye'de bulunan elçi, müsteşar ve konsolosları ile elçilik ve konsolosluklara mensup olan ve o memleketin tabiiyetinde bulunan memurları ve Türkiye'de resmi bir görevde memur edilenlerin, menkul sermaye iradı üzerinden yapılan tevkifatlar dışındaki tüm gelirleri vergisinden muaf tutulmuştur. Bu muafiyet karşılıklılık şartına bağlanmıştır (GVK.m.15).

2. Elçilik ve Konsolosluk Çalışanlarının Ücret İstisnası

Kanun, yabancı elçilik ve konsolosluklarda çalışan ancak 15. Maddeye girmeyen memur ve hizmetlilerin, yalnızca bu işlerden aldıkları ücretleri, yine karşılıklı olmak şartıyla gelir vergisinden istisna etmiştir.

3. Ücretlerde Diğer İstisnalar

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

- Köylerde veya son nüfus sayımına göre belediye içi nüfusu 5000'i aşmayan yerlerde faaliyet gösteren ve yalnızca el ile dokunan halı ve kilim imal eden işletmelerde çalışan işçilerin ücretleri,
- Gelir vergisinden muaf olanların veya gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin yanında çalışan işçilerin ücretleri,
- Köy muhtarları ile köylerin korucu, imamı, bekçi gibi hizmetlilerine köy bütçesinden ödenen ücretler,
- Hizmetçilere ödenen ücretler,
- Toprak altı işletmesi halinde bulunan madenlerde cevher istihsalı ve bunlarla ilgili diğer bütün işlerde çalışanların münhasıran yer altında çalışıkları zamanlara ait ücretleri,
- Hizmet erbabına işverenlerce yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler,
- Harcırah, yolluk, yakacak yardımı olarak yapılan ödemeler,
- Evlenme, doğum, ölüm, hastalık, işsizlik sebebiyle yapılan yardımlar vb.

5.4. SERBEST MESLEK KAZANCI

Her türlü serbest meslek faaliyetinden doğan kazançlar serbest meslek kazancıdır. Serbest meslek faaliyetinden elde edilen kazancın serbest meslek kazancı sayılabilmesi için aşağıdaki şartları taşıması gereklidir:

1. Sermayeden ziyade şahsi mesaiye, ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanması gereklidir.
2. Ticari mahiyette olmaması gereklidir. Eğer ticari mahiyette ise ticari kazanca dönüşür. Doktorun hastane işletmesi gibi.
3. İşlerin işverene tabi olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılması gereklidir. Eğer işverene tabi olarak yapılsa ücrete dönüşür. Doktorun hastanede çalışması gibi.
4. Sürekli yapılması gereklidir. Eğer sürekli yapılmazsa arızi kazanca dönüşür. Emekli bir doktorun ara sıra evlere giderek hasta bakması gibi.

Tahkim işleri dolayısıyla hakemlerin aldığı ücretler ile kollektif, adi komandit ve adi şirketler tarafından yapılan serbest meslek faaliyeti neticesinde doğan kazançlar da, serbest meslek kazancıdır.

Çıkmış soru

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi serbest meslek kazancı olarak vergiye tabi tutulamaz?

- a. Avukat*
- b. Şair*
- c. Mali danışman*
- d. Diş protezcisisi*
- e. Ressam*

KPSS-2011

YANIT: D

a) Serbest Meslek Erbabı Sayılanlar

1. Gümrük komisyoncuları, bilumum borsa ajan ve acenteleri, noterler, noterlik görevini ifa ile mükellef olanlar;
2. Bizzat serbest meslek erbabı tarifine girmemekle beraber serbest meslek erbabını bir araya getirerek teşkilat kurmak veya bunlara sermaye temin etmek suretiyle veya sair suretlerle serbest meslek kazancından hisse alanlar;
3. Serbest meslek faaliyetinde bulunan kollektif ve adı şirketlerle ortaklar, adı komandit şirketlerde komanditeler;
4. Dava vekilleri, müşavirler, kurumlar ve tüccarlarla serbest meslek erbabinin ticari ve mesleki işlerini takip edenler ve konser veren müzik sanatçıları;
5. VUK'nun 155. Maddesinde belirtilen şartlardan en az ikisini taşıyan ebe, sünnetçi, sağlık memuru, arzuhalci, rehber gibi mesleki faaliyette bulunanlar.

b) Serbest Meslek Kazancının Vergilendirilmesi

Serbest meslek kazancının tespiti, gerçek usulde yapılmaktadır. Söz konusu kazanç serbest meslek kazanç defterine göre tespit edilmektedir. Bu defterin sağ tarafına gelirler, sol tarafına ise giderler yazılır. Serbest meslek sahibinin, safi kazancının belirlenmesinde gider olarak düşebileceği bazı kalemler bulunmaktadır. Bunlar genel olarak gelirin elde edilmesi ve idame ettirilmesi için ödenen genel giderler, hizmetli veya işçilerin işyerinde iaşe ve ibate giderleri, tedavi ve ilaç giderleri, alınan mesleki yayınlar için ödenen bedeller olarak sıralanabilir.

c) Serbest Meslek Kazançlarında Muaflık ve Telif Kazançları İstisnası

1. Serbest Meslek Kazancı Muaflığı

Ebe, sünnetçi, sağlık memuru, arzuhalci, rehber gibi serbest meslek sahipleri bazı şartlara uymaları durumunda gelir vergisinden muaf tutulmuşlardır. Bu şartlar;

- a. Muayenehane, yazılıhane, atölye gibi özel iş yerleri açmamak,

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

- b. Çalışılan yere tabela, levha gibi mesleki faaliyette bulunduğu gösteren alametleri asmamak,
- c. Devamlı şekilde mesleki faaliyette bulunduğu gösteren ilanlar yapmamak,
- d. Serbest mesleki faaliyette bulunmak üzere mesleki teşekkürlerle kaydolmamak.

Bu şartlardan birinin ihlal edilmesi muafiyetten yararlanmayı engellememektedir. İkisinin ihlal edilmesi ise muafiyet hakkını ortadan kaldırmaktadır.

2. Telif Kazançları İstisnası

Müellif, mütercim, heykeltıraş, ressam, bilgisayar programcısı gibi bazı meslek sahiplerinin veya mirasçılarının kitap, resim, heykel, şiir, hikaye, roman, makale, CD, disket, bilimsel araştırma ve incelemeleri, röportaj, fotoğraf, film, radyo ve televizyon oyunu gibi eserlerini satmak veya kiralamak suretiyle elde ettikleri hasılat gelir vergisinden istisna tutulmuştur (telif kazancı istisnası). Bu istisna bilim, sanat ve teknolojinin geliştirilmesi amacıyla tesis edilmiştir. Fakat GVK'nun 18. Maddesi ile vergiden istisna edilen kazançlar üzerinden %17 oranında stopaj yapılması öngörülmüştür.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

5.5. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADİ

Aşağıda yazılı mal ve hakların sahipleri, mutasarrıfları, zilyedleri, irtifak ve intifa hakkı sahipleri veya kiracıları tarafından kiraya verilmesinden elde edilen iratlar gayrimenkul sermaye iradıdır:

1. Arazi, bina (Döşeli olarak kiraya verilenlerde döşeme için alınan kira bedelleri dahildir), maden suları, memba suları, madenler, taş ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri, tuğla ve kiremit harmanları, tuzlalar ve bunların mütemmim cüzileri ve teferruati;
2. Voli mahalleri ve dalyanlar,
3. Gayrimenkullerin, ayrı olarak kiraya verilen mütemmim cüzileri ve teferruati ile bilumum tesisi demirbaş eşyası ve dösemeleri;
4. Gayrimenkul olarak tescil edilen haklar;
5. Arama, işletme ve imtiyaz hakları ve ruhsatları, ihtira beratı (ihtira beratının mucitleri veya kanuni mirasçıları tarafından kiralanmasından doğan kazançlar, serbest meslek kazancıdır.) alameti farika, marka, ticaret ünvanı, her türlü teknik resim, desen, model, plan ile sinema ve televizyon filmleri, ses ve görüntü bantları, sanayi ve ticaret ve bilim alanlarında elde edilmiş bir tecrübe ait bilgilerle gizli bir formül veya bir imalat usulü üzerindeki kullanma hakkı veya kullanma imtiyazı gibi haklar;
6. Telif hakları (bu hakların müellifleri veya bunların kanuni mirasçıları tarafından kiralanmasından doğan kazançlar, serbest meslek kazancıdır);
7. Gemi ve gemi payları (Motorlu olup olmadıklarına ve tonilatolarına bakılmaz) ile bilumum motorlu tahmil ve tahliye vasıtaları;
8. Motorlu nakil ve cer vasıtaları, her türlü motorlu araç, makine ve tesisat ile bunların eklentileri.

Yukarıda yazılı mallar ve haklar ticari veya zirai bir işletmeye dahil bulunduğu takdirde bunların iratları ticari veya zirai kazancın tespitine müteallik hükümlere göre hesaplanır. Ticcarlara it olsa dahi, işletmeye dahil bulunmayan gayrimenkullerle haklar hakkında bu bölümdeki hükümler uygulanır.

Vakfin gelirinden hizmet karşılığı olmayarak alınan hisseler ile zirai faaliyete bilfilştirak etmeksızın sadece üründen pay alan arazi sahiplerinin gelirleri (yarıcılık / icar) bu kanunun uygulanmasında gayrimenkul sermaye iradı addolunur.

a. Safi İrat

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Gayrimenkul sermaye iradında safi irat, gayrisafi hasılattan iradın sağlanması ve idamesi için yapılan giderler indirildikten sonra kalan müspet farktır.

2018 için 4400TL istisna sınırı vardır.

b. Emsal Kira Bedeli Esası

Kiraya verilen mal ve hakların kira bedelleri emsal kira bedelinden düşük olamaz. Bedelsiz olarak başkalarının intifâsına bırakılan mal ve hakların emsal kira bedeli, bu mal ve hakların kirası sayılır.

Bina ve arazide emsal kira bedeli, yetkili özel mercilere veya mahkemelerce takdir veya tespit edilmiş kirası, bu suretle takdir veya tespit edilmiş kira mevcut değilse Vergi Usul Kanunu'na göre belirlenen vergi değerinin %5'idir.

Diğer mal ve haklarda emsal kira bedeli, bu mal ve hakların maliyet bedelinin, bu bedel bilinmiyorsa, Vergi Usul Kanunu'nun servetlerin değerlendirilmesi hakkındaki hükümlerine göre belli edilen değerlerinin %10'udur.

Aşağıda yazılı hallerde emsal kira bedeli esası uygulanmaz:

1. Boş kalan gayrimenkullerin muhafazaları maksadıyla bedelsiz olarak başkalarının ikametine bırakılması;
2. Binaların mal sahiplerinin usul, füru veya kardeşlerinin ikametine tahsis edilmesi (Usul, füru ve kardeşlerden her birinin ikametine birden fazla konut tahsis edilmiş ise bu konutların yalnız birisi hakkında emsal kira bedeli hesaplanmaz. Kardeşler evli ise eşlerden sadece biri için emsal kira bedeli hesaplanmaz.);
3. Mal sahibi ile birlikte akrabaların da aynı evde veya dairede ikamet etmesi.
4. Genel bütçeye dahil daireler ve özel bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyeler ile diğer kamu, kurum ve kuruluşlarının yapılan kiralama malarda.

Götürü Gider Usulü: Mükellefler (hakları kiraya verenler hariç) diledikleri takdirde yukarıda yazılı giderlere karşılık olmak üzere hasılatlarından %25'ini götürü olarak indirebilirler. Götürü gider usulünü kabul edenler iki yıl geçmedikçe bu usulden dönemezler.

5.6. MENKUL SERMAYE İRADI

Sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkül sermaye dolayısıyla elde ettiği kar payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradıdır. Kaynağı ne olursa olsun aşağıda yazılı iratlar menkul sermaye iradı sayılır:

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

1. Her nev'i hisse senetlerinin kar payları
2. İştirak hisselerinden doğan kazançlar
3. Kurumların İdare Meclisi Başkan ve üyelerine verilen kar payları;
4. Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yıllık veya özel beyanname veren dar mükellef kurumların, indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancından, hesaplanan kurumlar vergisi düşündükten sonra kalan kısmını,
5. Her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faizleri ile Özelleştirme İdaresi'nce çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler (Döviz cinsinden yahut dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetlerin itfası sırasında oluşan değer artışları irat sayılmaz.);
6. Her nev'i alacak faizleri
7. Mevduat faizleri
8. Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponların satışından elde edilen bedeller;
9. İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kar paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar;
10. Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri;
11. Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklıgı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve özel finans kurumlarında kar veya zararlara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları.
12. Menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında sağlanan menfaatler.

Yukarıda yazılı iratlar, bunları sağlayan sermaye sahibinin ticari faaliyetine bağlı bulunduğu takdirde, ticari kazancın tespitinde nazara alınır.

a) İrat Sayılmayan Haller

Menkul kıymetlerin kuponlu veya kuponsuz olarak satılması, iştirak hisselerinin devir ve temliği, menkul kıymetler ile iştirak hisselerinin tamamen veya kısmen itfa olunması karşılığında alınan paralarla itfa dolayısıyla verilen ikramiyeler menkul sermaye iradı sayılmaz.

b) Menkul Sermaye İratlarının Vergilendirme Rejimi

Menkul sermaye iratlarında temel vergilendirme yöntemi stopajdır.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

5.7. DİĞER KAZANÇ VE İRATLAR

Aşağıda yazılı olup ilk altı gelir unsurunun dışında kalan kanunda sayılan kazanç ve iratlar bu bölümdeki hükümlere göre vergiye tabi gelire dahildir:

1. Değer artışı kazançları
2. Arızı kazançları

a) Değer Artışı Kazançları

Aşağıda yazılı mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar değer artışı kazançlarıdır. Bir takvim yılında elde edilen değer artışı kazancının, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlananlar hariç, 2019 için 14800 TL'si gelir vergisinden müstesnadır.

Elden çıkışma deyimi, aşağıda yazılı mal ve hakların satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temliki, trampa edilmesi, takası, kamulaştırılması, devletleştirilmesi, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasını ifade eder.

1. İvazsız olarak iktisap edilenler ile tam mükellef kurumlara ait olan ve iki yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar.
2. Arama, işletme, imtiyaz, alameti farika, marka, ticaret unvanı gibi hakların (ihtira beratları hariç) elden çıkarılmasından doğan kazançlar.
3. Telif haklarının ve ihtira beratlarının müellifleri, mucitleri ve bunların kanuni mirasçıları dışında kalan kimseler tarafından elden çıkarılmasından doğan kazançlar,
4. Ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar.
5. Faaliyeti durdurulan bir işletmenin kısmen veya tamamen elden çıkarılmasından doğan kazançlar.
6. İktisap şekli ne olursa olsun (ivazsız olarak iktisap edilenler hariç) mal ve hakların, iktisap tarihinden başlayarak beş yıl içinde elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

Faaliyetine devam eden ticari bir işletmenin kısmen veya tamamen satılmasından veya ticari işletmeye dahil amortismana tabi iktisadi kıymetlerle birinci fikrada yazılı hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar ticari kazanç sayılır ve bunlara ticari kazanç hakkındaki hükümler uygulanır.

Vergilendirilmeyecek Değer Artışı Kazançları

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

- Ferdi bir işletmenin sahibinin ölümü halinde, kanuni mirasçılar tarafından işletmenin faaliyetine devam olunması ve mirasçılar tarafından işletmeye dahil iktisadi kıymetlerin kayıtlı değerleriyle (bilanço esasına göre defter tutuluyorsa bilançonun aktif ve pasif ile bütün halinde) aynen devir alınması.
- Kazancı bilanço esasına göre tespit edilen ferdi bir işletmenin bilançosunun bir sermaye şirketine aktif ve pasif ile bütün halinde devrolunması, devir alan şirketin bilançosuna aynen geçirilmesi ve devredilen ferdi işletmenin sahip veya sahiplerinin şirketten, devir bilançosuna göre hesaplanan öz sermayesi tutarında ortaklık payı alması.
- Kollektif ve adi komandit şirketlerin nev'i değiştirerek sermaye şirketi haline dönüşmesi.

b) Arızi Kazançlar

1. Arızi olarak ticari muamelelerin içrasında veya bu nitelikteki muamelelere tavassuttan elde edilen kazançlar.
2. Ticari veya zirai bir işletmenin faaliyeti ile serbest meslek faaliyetinin durdurulması veya terk edilmesi, henüz başlamamış olan böyle bir faaliyete hiç girişilmemesi, ihale, arttirma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen hasılat,
3. Gayrimenkullerin tahliyesi veya kiracılık hakkının devri karşılığında alınan tazminatlar ile peştemallıklar (kiracıya ait tesisat ve malların tahliye ve devri sırasında kiralayan veya yeni kiracıya devrinde doğan kazançlar dahil).
4. Arızi olarak yapılan serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla tahsil edilen hasılat.
5. Gerçek usulde vergiye tabi mükelleflerin terk ettikleri işleri ile ilgili olarak sonradan elde ettikleri kazançlar (zarar yazılan degersiz alacaklarla, karşılık ayrılan şüpheli alacakların tahsili dahil).
6. Dar mükellefiyete tabi olanların. Maddede yazılı işleri arızi olarak yapmalarından elde ettikleri kazançlar.

Bir takvim yılında (1), (2), (3) ve (4) numaralı bentlerde yazılı olan kazançlar (henüz başlamamış olan ticari, zirai veya mesleki bir faaliyete hiç girişilmemesi ile ihale, arttirma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen kazançlar hariç) toplamının 2019 yılı için 33000 TL'lik kısmı gelir vergisinden müstesnadır.

Çıkmış Soru

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**
Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Gelir Vergisi Kanunu’nda aşağıdakilerden hangisi arızı kazanç olarak sayılmamıştır?

- a. Peştamallık
- b. Hava parası
- c. Kumar kazancı
- d. İhaleye katılmama karşılığında alınan para
- e. Terk edilen işle ilgili elde edilen kazanç

KPSS – 2009

Yanıt: C

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

6. GELİR VERGİSİNDE BEYAN ESASI VE BEYANNAME ÇEŞİTLERİ

1. Yıllık Beyanname
2. Muhtasar Beyanname
3. Münferit Beyanname

6.1. YILLIK BEYANNAME

Muhtelif kaynaklardan bir takvim yılı içinde elde edilen kazanç ve iratların bir araya getirilip toplanmasına ve bu suretle hesaplanan gelirin vergi dairesine bildirilmesine mahsustur. Gelirin takvim yılının belli bir dönemine taalluk etmesi, beyannamenin yıllık vasfinı değiştirmez. Yıllık beyannamelerin şekil, muhteva ve ekleri Maliye Bakanlığı'ncı tayin ve tespit olunur. Mükellefler beyanlarını bu beyanname ile yapmaya veya bu beyannamelerde yazılı bilgilere mütenazır olarak bildirmeye mecburdurlar.

- Bir takvim yılına ait beyanname izleyen yılın Mart ayının başından 25. günü akşamına kadar;
- Gelirin sadece basit usulde tespit edilen ticari kazançlardan ibaret olması halinde izleyen yılın Şubat ayının başından 25. günü akşamına kadar vergiyi tarha yetkili vergi dairesine verilir.

Birinci ve ikinci sınıf tacirler, serbest meslek erbabı, gerçek usulde vergilendirilen çiftçiler ve basit usule tabi olanlar, stopaja tabi olmamış kira geliri elde edenler yıllık gelir vergisi beyannamesi verirler. Muaf esnaf, gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçiler ve menkul sermaye iradı elde edenler yıllık beyanname vermezler.

Takvim yılı içinde memleketi terk edenlerin beyannameleri memleketi terke takaddüm eden 15 gün, ölüm halinde ölüm tarihinden itibaren 4 ay içinde verilir.

Çıkmış Soru

Aşağıdaki mükelleflerden hangisi yıllık beyanname vermek zorunda değildir?

- A. Ticari kazanç sahibi mükellef
- B. Serbest meslek kazancı sahibi mükellef
- C. Gerçek usulde zirai kazanç sahibi mükellef
- D. Stopaja maruz kalmamış kira geliri sahibi mükellef
- E. Devlet tahvili faizi sahibi mükellef

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**
Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

6.2. MUHTASAR BEYANNAME

Stopaj (tevkifat) yapma yükümlülüğü olan tam mükellef işverenler ile tam mükellef birinci ve ikinci sınıf tacirler, serbest meslek erbabı ve gerçek usulde vergilendirilen çiftçiler tarafından vergi sorumlusu sıfatıyla verilen aylık beyannamedir. İşverenler veya vergi tevkifatı yapan diğer kimseler tarafından kesilen vergilerin matrahları ile birlikte, toplu olarak vergi dairesine bildirmesine mahsustur.

Vergi tevkifatı yapmaya mecbur olanlar bir ay içinde yaptıkları ödemeler veya tahakkuk ettirdikleri karlar ve iratlar ile bunlardan tevkif ettiğlerini ertesi ayın 23. günü akşamına kadar beyan eder, 26. günü akşamına kadar öderler. Yıl sonrasında tahakkuk ettirilen mevduat faizlerinden kesilecek vergilerin bildirilmesi için bu süre bir ay uzatılır.

Zirai ürün bedelleri üzerinden tevkifat yapanlar hariç olmak üzere, çalıştırıldıkları hizmet erbabı sayısı 10 ve daha az olanlar, yapacakları tevkifatla ilgili muhtasar beyannamelerini, bağlı bulundukları vergi dairesine önceden bildirmek şartıyla her ay yerine üçer aylık dönemler şeklinde Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarının 23. günü akşamına kadar verebilirler.

Muhtasar Beyanname Verilmeyecek Haller:

Genel bütçeye dahil idare ve müesseseler yaptıkları vergi tevkifatı için beyanname vermezler. Beyannamenin bu kazanç ve iratların iktisap olunduğu tarihten itibaren 15 gün içinde verilmesi mecburidir.

6.3. MÜNFERİT BEYANNAME

Dar mükellefiyete tabi olanların yıllık beyanname ile bildirmeye mecbur olmadıkları kazanç ve iratlardan, vergisi tevkif suretiyle alınmamış olanların bildirilmesine mahsustur.

Geliri telif ve patent haklarının satışından ibaret olan ve tamamı üzerinden tevkif suretiyle gelir vergisi ödemmiş bulunan dar mükellefiyete tabi kimselerin bu gelirleri için münferit beyanname vermeleri ihtaridir.

NOT: Dar mükellef kişiler verir.

7. GELİR VERGİSİNDE İNDİRİMLER

7.1. SAKATLIK İNDİRİMİ

Çalışma gücünün asgari %80'ini kaybetmiş bulunan hizmet erbabı birinci derece sakat, asgari %60'ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ikinci derece sakat, asgari %40'ını kaybetmiş bulunan hizmet

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

erbabı ise üçüncü derece sakat sayılır ve aşağıda sakatlık dereceleri itibarıyle belirlenen aylık tutarlar, hizmet erbabının ücretinden indirilir.

Sakatlık indirimi;

- Birinci derece sakatlar için: 2019 yılı için 1200 TL
- İkinci derece sakatlar için: 2019 yılı için 650 TL
- Üçüncü derece sakatlar için: 2019 yılı için 290 TL

Sakatlık indirimi, sadece tam mükellefler için geçerli olup, dar mükellefiyete tabi kimselere şamil değildir.

Tam mükellefler arasında;

- a. Ücret geliri elde edenler ve serbest meslek erbabı kendisi engelliye veya bakmakla yükümlü oldukları arasında engelli varsa her iki durumda da sakatlık derecesine göre indirimden yararlanır.
- b. Basit usule tabi olanlar sadece kendileri engelliye indirimden yararlanır, bakmakla yükümlü oldukları arasında engelli olması indirimden yararlanmalarını sağlamaz.
- c. Gerçek usule tabi olanlar hiçbir şekilde sakatlık indiriminden yararlanamaz.

7.2. ASGARI (EN AZ) GEÇİM İNDİRİMİ

Asgari geçim indirimi, gelir unsurları içinde sadece ücretin gerçek usulde vergilendirilmesinde uygulanır, diğer gelir unsurlarında uygulanmaz.

Vergi Karnesi Esası: İndirimlerden faydalananlar VUK esaslarına göre vergi karnesi almak zorundadırlar. Kazanç ve iratları elde edenler (İstisna ve muafiyetlerden faydalananlar dahil) vergi karnesi almak ve gelir vergisi yönünden durumlarını ve bu durumda meydana gelen değişiklikleri karnelerine yazdırmak zorundadırlar.

İndirimin Uygulanmayacağı Gelirler: Muhtelif yerlerden ücret alan hizmet erbabı için indirimler bunlardan yalnız en yüksek olan ücretin vergisine uygulanır. Hizmet erbabının vergi karnesi varsa indirimin uygulanacağı ücret bu karneyi muhafaza eden işverenden aldığı ücrettir.

7.3. GELİR VERGİSİ BEYANNAMESİNDE BİLDİRİLECEK GELİRLERDEN YAPILAN DİĞER İNDİRİMLER

Gelir vergisi matrahının tespitinde, gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden aşağıdaki indirimler yapılabilir:

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

1. Beyan edilen gelirin % 10'unu (bireysel emeklilik sistemi dışındaki şahıs sigorta primleri için, beyan edilen gelirin %5'ini) ve asgari ücretin yıllık tutarını aşmamak şartıyla, mükellefin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat, ölüm, kaza, hastalık, sakatlık, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta primleri ile bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları,
2. Beyan edilen gelirin % 10'unu aşmaması, Türkiye'de yapılması ve gelir veya kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunan gerçek veya tüzel kişilerden alınacak belgelerle tevsik edilmesi şartıyla, mükellefin kendisi, eşi ve küçük çocuklarına ilişkin olarak yapılan eğitim ve sağlık harcamaları,
3. Serbest meslek faaliyetinde bulunan veya basit usulde vergilendirilen özürlülerin beyan edilen gelirlerine hesaplanan sakatlık indirimi
4. Genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler, köyler ile kamu yararına çalışan dernekler ve Bakanlar Kurulu'na vergi muafiyeti tanınan vakıflara yıllık toplamı beyan edilecek gelirin % 5'ini (kalkınmada öncelikli yöreler için %10'unu) aşmamak üzere, makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımlar,
5. Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağışlanan okul, sağlık tesisi ve yüz yatak (kalkınmada öncelikli yörelerde yatak) kapasitesinden az olmamak üzere öğrenci yurdu ile çocuk yuvası, yetişirme yurdu, huzurevi, bakım ve rehabilitasyon merkezi inşası dolayısıyla yapılan harcamalar veya bu tesislerin inşası için bu kuruluşlara yapılan her türlü bağış ve yardımlar ile mevcut tesislerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için yapılan her türlü nakdi ve aynı bağış ve yardımların tamamı,
6. Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Maliye Bakanlığı'na belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedelinin tamamı,
7. Yapılan sponsorluk harcamalarının; amatör spor dalları için tamamı, profesyonel spor dalları için %5'si,
8. Mükelleflerin, işletmeleri bünyesinde gerçekleştirdikleri münhasırın yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının % 100'ü oranında hesaplanacak "Ar-Ge İndirimi"

7.4. MATRAHTAN VE GELİR UNSURLARINDAN İNDİRİLMEMEYECEK GİDERLER

Gelir vergisi ile diğer şahsi vergiler ve her ne şekilde olursa olsun vergi cezaları ve para cezaları, Amme Alacaklarının Tahsis Usulü Hakkındaki Kanun hükümlerine göre ödenen cezalar, gecikme

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

zamları ve faizler gelir vergisinin matrahından ve gelir unsurlarından indirilmez. VUK hükümlerine göre ödenen gecikme faizleri, vergi matrahından ve gelir unsurlarından indirilmez.

7.5. TEVKİFATA TABİ OLМАYAN, BEYANNAMEYE TABİ GELİRLER

a. Tevkifata Tabi Olmayan, Beyanname İle Bildirilecek Ücretler

1. Ücretlerini yabancı bir memleketteki işverenden doğrudan doğruya alan hizmet erbabının ücret kazancı
2. Ücret istisnasından faydalananmayan yabancı elçilik ve konsolosluk memur ve hizmetlilerinin ücret kazancı
3. Maliye Bakanlığı'ncı yıllık beyanname ile bildirilmesinde zaruret görülen ödemeler

b. Konut (Mesken) Kira Gelirleri

c. Alacak Faizleri

d. Senetlerin İskonto Bedelleri,

e. Diğer Kazanç ve İratlar

f. Notere Yapılan Ödemeler

8. ESAS TARİFE (GELİR VERGİSİ TARİFESİ) (2019 Yılı İçin)

18000TL'ye kadar	%15
40000TL'nin 18000TL'si için 2700TL, fazlası	%20
98000TL'nin 40000TL'si için 7100TL, (ücret gelirlerinde 148000TL'nin 40000TL'si için 7100TL), fazlası	%27
98000TL'den fazlasının 98000 TL'si için 22760TL, (ücret gelirlerinde 148000TL'den fazlasının 148000TL'si için 36260 TL), fazlası	%35

oranında vergilendirilir.

Yetki: Gelir Vergisi Kanunu'ndaki maktu had ve tutarlar, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak VUK hükümlerine göre belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırmak suretiyle uygulanır. Bu şekilde hesaplanan maktu had ve tutarların %5'ini aşmayan kesirler dikkate alınmaz. Bakanlar Kurulu, bu surette tespit edilen had ve tutarları %50'sine kadar artırmaya veya indirmeye yetkilidir.

9. GELİR VERGİSİNİN HESAPLANMASI

Yıllık gelir vergisi, vergiye tabi gelirlerin yıllık toplamından indirimler düşündükten sonra nispetler uygulanmak suretiyle hesaplanır.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Ücretlerin vergilendirilmesinde aylık vergi; yıllık vergi 12'ye bölünmek, gündelik vergi aylık vergi 30'a bölünmek suretiyle hesaplanır.

10. GELİR VERGİSİNİN TARH ZAMANI

Gelir Vergisi;

1. Beyanname verilmesi icap eden hallerde, beyannamenin verildiği günde, beyanname posta ile gönderilmişse, vergiyi tarh edecek daireye geldiği tarihi takip eden yedi gün içinde;
2. Diğer ücretlerde, hizmetin ifa olunduğu takvim yılının ikinci ayında, takvim yılı içinde işe başlanması halinde, işe başlama tarihinden itibaren bir ay içinde tarh edilir. Diğer ücret sahipleri, tarh zamanlarında (Şubat ayı) vergi karnelerini bağlı oldukları vergi dairelerine ibraz ederek vergilerini tarh ettirmeye mecburdurlar.

11. GELİR VERGİSİNİN TARH YERİ

Gelir vergisi, mükellefin ikametgahının bulunduğu mahal vergi dairesince tarh edilir.

Şu kadar ki;

1. İşyeri ve ikametgahı ayrı vergi daireleri bölgesinde bulunan mükelleflerin vergileri, Maliye Bakanlığı'na uygun görüldüğü takdirde ve mükellefe de evvelden bildirmek kaydıyla işyerinin bulunduğu;
2. Diğer ücretlerle, gezici olarak çalışanların ticaret ve serbest meslek kazanlarının vergileri, bu ücret ve kazanç sahiplerinin ikametgahlarının bulunduğu yerin vergi dairesince tarh edilmemişse, faaliyetlerini icra ettiler;
3. Dar mükellefiyete tabi olanların vergileri, beyannamelerini vermeye mecbur oldukları yerin vergi dairesince tarh olunur.

12. GELİR VERGİSİNİN VERGİLENDİRME DÖNEMİ

Gelir vergisinde vergilendirme dönemi, geçmiş takvim yıldır. Şu kadar ki;

1. Mükellefiyetin takvim yılı içinde kalkması halinde, vergilendirme dönemi, takvim yılı başından mükellefiyetin kalkması tarihine kadar geçen süreye inhisar eder.
2. Diğer ücretlerde vergilendirme dönemi, hizmetin ifa olunduğu takvim yıldır.
3. Tevkif yoluyla ödenen vergilerde, istihkak sahipleri ayrıca yıllık beyanname vermeye mecbur değilse tevkifatın ilgili bulunduğu dönemler vergilendirme dönemi sayılır ve kesilen veya kesilmesi icap eden vergiler yıllık verginin yerine geçer.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

4. Münferit beyanname ile bildirilmesi gereken gelirlerin vergilendirilmesinde, vergilendirme dönemi yerine gelirin iktisap tarihi esas tutulur.

**13. YILLIK BEYANA TABİ GELİRLER ÜZERİNDEN TAHAKKUK EDEN
VERGİLERDE ÖDEME ZAMANI**

1. **Basit Usul:** Şubat ayı içerisinde verilmesi gereken beyanname ile bildirilen gelir üzerinden tahakkuk ettirilen gelir vergisi Şubat ve Haziran aylarında iki eşit taksitle ödenir.
2. **Gerçek Usul (Birinci ve İkinci Sınıf Tacirler, Serbest Meslek Erbabı, Gerçek Usulde Vergilendirilen Çiftçiler):** Mart ayı içerisinde verilmesi gereken beyanname ile bildirilen gelir üzerinden tahakkuk ettirilen gelir vergisi Mart ve Temmuz aylarında iki eşit taksitle ödenir.

Maliye Bakanlığı, gelirlerinin büyük bir kısmı zirai kazançtan oluşan mükellefler hakkında gerekli görülen hallerde, iki taksitten fazla olmamak üzere, belli üretim bölgeleri ve ziraat ürünlerine göre, özel ödeme zamanları (Ekim ve Kasım ayı gibi) tayin edebilir.

14. DİĞER ÜCRETLER ÜZERİNDEN TAHAKKUK EDEN VERGİLERDE ÖDEME ZAMANI

Diğer Ücretlerin Vergisi: Öteden beri işe devam edenlerde, yıllık verginin yarısı takvim yılının ikinci ayında, diğer yarısı sekizinci ayında ödenir.

15. TARH EDİLEN (HESAPLANAN) GELİR VERGİSİNDEN YAPILACAK MAHSUPLAR

- a. Yapılan vergi tevkifatı
- b. Diğer ücret vergisi
- c. Yurtdışında ödenen vergiler
- d. Geçici vergiler
- e. Talih oyunları salonu işletenlerin asgari vergileri

16. MÜNFERİT BEYANNAME İLE BİLDİRİLEN KAZANÇLARIN VERGİSİNİN ÖDENMESİ

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Münferit beyanname ile bildirilen kazançların vergisi, beyanname verme süresi (iktisap tarihinden itibaren 15 gün) içinde vergi dairesine ödenir. Münferit beyanname, dar mükellef gerçek kişilerin yedinci gelir unsuru kapsamında elde ettikleri bazı kazançları vergi dairesine bildirmeye yarayan bir beyannamedir.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**
Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

B. KURUMLAR VERGİSİ

Kurumlar vergisi ile ilgili temel düzenlemeler, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK) ile yapılmıştır. 1949 tarihli eski KVK'nın yerini alan yeni KVK, 21.06.2006 tarih ve 26205 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

1. KURUMLAR VERGİSİNİN KONUSU

Kurumlar vergisinin konusu, gelir vergisinde olduğu gibi gelirdir. Ancak gelir vergisinin konusu gerçek kişilerin elde ettikleri gelirler iken, kurumlar vergisinin konusu kurum kazancıdır. Kurum kazancı, gelir vergisinin konusuna giren gelir unsurlarından oluşur.

Aşağıda sayılan kurumların kazançları kurumlar vergisine tabidir:

- a. Sermaye şirketleri
- b. Kooperatifler
- c. İktisadi kamu kuruluşları
- d. Dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler
- e. İş ortaklıkları

2. KURUMLAR VERGİSİNİN MÜKELLEFLERİ

a) Sermaye Şirketleri

Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş olan anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş (eshamlı) komandit şirketler ile benzer nitelikteki yabancı kurumlar sermaye şirketidir. Bu kanunun uygulanmasında, Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi fonlar ile bu fonlara benzer yabancı fonlar sermaye şirketi sayılır.

b) Kooperatifler

Kooperatifler Kanunu'na veya özel kanunlarına göre kurulan kooperatifler ile benzer nitelikteki yabancı kooperatifleri ifade eder.

c) İktisadi Kamu Kuruluşları

Devlete, il özel idarelerine, belediyelere, diğer kamu idarelerine ve kuruluşlarına ait veya bağlı olup, faaliyetleri devamlı bulunan ticari, sınai ve zirai işletmeler iktisadi kamu kuruluşudur.

d) Dernek veya Vakıflara Ait İktisadi İşletmeler

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Dernek veya vakıflara ait veya bağlı olup faaliyetleri devamlı bulunan ticari, sınai ve zirai işletmeler ile benzer nitelikteki yabancı işletmeler, dernek veya vakıfların iktisadi işletmeleridir. Sendikalar dernek; cemaatler ise vakıf sayılır. İktisadi kamu kuruluşları ile dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmelerin kazanç amacı gütmemeleri, faaliyetlerinin kanunla verilmiş görevler arasında bulunması, tüzel kişiliklerinin olmaması, bağımsız muhasebelerinin ve kendilerine ayrılmış sermayelerinin veya iş yerlerinin bulunmaması mükellefiyetlerini etkilemez.

e) İş ortaklıkları

Kurumların kendi aralarında veya şahıs ortaklıkları ya da gerçek kişilerle, belli bir işin birlikte yapılmasını ortaklaşa yüklenmek ve kazancını paylaşmak amacıyla kurdukları ortaklıklardan bu şekilde mükellefiyet tesis edilmesini talep edenler iş ortaklıklarıdır. Ortak girişim veya konsorsiyum şeklinde olabilir. Bunların tüzel kişiliklerinin olmaması mükellefiyetlerini etkilemez.

İş ortaklısı adı altında kurumlar vergisi mükellefi olunabilmesi için, ortaklardan en az birinin kurumlar vergisi mükellefi olması şarttır.

3. KURUMLAR VERGİSİNDE TAM VE DAR MÜKELLEFİYET

a) Tam Mükellefiyet:

Kanunun 1'inci maddesinde sayılı kurumlardan kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunanlar, gerek Türkiye içinde gerekse Türkiye dışında elde ettikleri kazançların tamamı üzerinden vergilendirilirler.

b) Dar Mükellefiyet:

Kanunun 1'inci maddesinde sayılı kurumlardan kanuni ve iş merkezlerinin her ikisi de Türkiye'de bulunmayanlar, sadece Türkiye'de elde ettikleri kazançları üzerinden vergilendirilirler.

Kanuni Merkez: Vergiye tabi kurumların kuruluş kanunlarında, tüzüklerinde, ana statülerinde veya sözleşmelerinde gösterilen merkezdir.

İş Merkezi: İş bakımından işlemlerin fiilen toplandığı ve yönetildiği merkezdir.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Çıkmış Soru:

Dar mükellefiyete tabi bir kurumun vergilendirilmesine ilişkin olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A. Sadece Türkiye'de elde ettikleri kazançlar üzerinden vergilendirilir.
- B. Vergi borcu hesaplanarak başka ülkelerde ödediği vergiler mahsup edilir.
- C. Gelir vergisinden muaf olmakla birlikte katma değer vergisi öder.
- D. Sadece harcamaları üzerinden vergi öder.
- E. Mal ve hizmet almında özel tüketim vergisinden muaf'tır.

KPSS-2013

Yanıt: A

4. KURUMLAR VERGİSİNDE İSTİSNA TUTULMUŞ KAZANÇLAR

1. Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun sermayesine katılmaların nedeniyle elde ettikleri iştirak kazançları (Fonların katılma belgeleri ile yatırım ortaklılarının hisse senetlerinden elde edilen kar payları hariç)
2. Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun karına katılma imkanı veren kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde ettikleri kar payları
3. Girişim sermayesi yatırım fonları veya ortaklılarının kazançları
4. Gayrimenkul yatırım fonları veya ortaklılarının kazançları
5. Emeklilik yatırım fonlarının kazançları
6. Konut finansmanı fonları ile varlık finansmanı fonlarının kazançları
7. Kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançların %75'lik kısmı
8. Kurumların yurtdışında bulunan iş yerleri veya daimi temsilcileri aracılığıyla elde ettikleri kurum kazançları
9. Yurtdışında yapılan inşaat, onarım, montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağlanarak Türkiye'de genel sonuç hesaplarına intikal ettirilen kazançlar
10. Okul öncesi eğitim, ilköğretim, özel öğretim ve orta öğretim özel okulları ile Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti tanınan vakıflara veya kamu yararına çalışan derneklerle bağlı rehabilitasyon merkezlerinin işletilmesinden, ilgili Bakanlığın görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığı'nın belirleyeceği usuller çerçevesinde beş hesap dönemi itibariyle elde edilen kazançlar (İstisna, belirtilen okulların ve rehabilitasyon merkezlerinin faaliyete geçtiği hesap döneminden itibaren başlar.)

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

11. Kooperatif ortaklarının yönetim gideri karşılığı olarak ödedikleri paralardan harcanmayaarak iade edilen kısımlar (risturn)

5. KURUMLAR VERGİSİNİN MATRAHI: SAFİ KURUM KAZANCI

Kurumlar vergisi, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanır. Safi kurum kazancının tespitinde, Gelir Vergisi Kanunu'nun ticari kazanç hakkındaki hükümleri uygulanır. Kurumlar vergisinden yabancı ülkelerde ödenen vergiler, ödenen geçici vergiler ve tevkifat yoluyla ödenen vergiler mahsup edilir.

6. KURUMLAR VERGİSİNDE KONTROL EDİLEN YABANCI KURUM KAZANCI

Tam mükellef gerçek kişi ve kurumların doğrudan veya dolaylı olarak ayrı ayrı ya da birlikte sermayesinin, kar payının veya oy kullanma hakkının en az %50'sine sahip olmak suretiyle kontrol ettikleri yurt dışı iştiraklerinin kurum kazançları, dağıtılsın veya dağıtılmamasın belli şartların birlikte gerçekleşmesi halinde, Türkiye'de kurumlar vergisine tabidir. Türkiye'de vergilenmiş kazancın yurtdışındaki kurum tarafından sonradan dağıtılması durumunda, elde edilen kar paylarının vergilenmemiş kısmı kurumlar vergisine tabi tutulur.

7. KURUMLAR VERGİSİNDE HASILATTAN İNDİRİLEBİLECEK GİDERLER

- a. Menkul kıymet ihraç giderleri
- b. Kuruluş ve örgütlenme giderleri
- c. Genel kurul toplantıları için yapılan giderler ile birleşme, devir, bölünme, fesih ve tasfiye giderleri
- d. Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde komandite ortağın kar payı
- e. Katılım bankalarınca katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları
- f. Sigorta ve reasürans şirketlerinde bilanço gündünde hükmü devam eden sigorta sözleşmelerine ait olup, aşağıda belirtilen teknik karşılıklar;
  1. Muallak hasar ve tazminat karşılıkları; tahakkuk etmiş ve hesaben tespit edilmiş hasar ve tazminat bedelleri
  2. Kazanılmamış prim karşılıkları
  3. Hayat sigortalarında matematik karşılıklar
  4. Deprem hasar karşılıkları

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

5. Bir bilanço döneminde ayrılan sigorta teknik karşılıkları, ertesi bilanço döneminde aynen kara eklenir.

8. KURUMLAR VERGİSİNDE ZARAR MAHSUBU

Kurumlar vergisi matrahının tespitinde, kurumlar vergisi beyannamesinde her yıla ilişkin tutarlar ayrı ayrı gösterilmek şartıyla aşağıda belirtilen zararlar indirim konusu yapılır:

- a. Beş yıldan fazla nakledilmemek şartıyla geçmiş yılların beyannamelerinde yer alan zararlar,
- b. Türkiye'de kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlarla ilgili olanlar hariç olmak üzere, beş yıldan fazla nakledilmemek şartıyla yurtdışı faaliyetlerden doğan zararlar;

Faaliyette bulunulan ülkenin vergi kanunlarına göre beyan edilen vergi matrahlarının zarar dahil, her yıl o ülke mevzuatına göre denetim yetkisi verilen kuruluşlarca rapora bağlanması ve bu raporun aslı ile tercüme edilmiş bir örneğinin Türkiye'deki ilgili vergi dairesine ibrazı halinde indirim konusu yapılır.

9. KURUMLAR VERGİSİNDE BEYANNAME ÜZERİNDEN YAPILABİLECEK İNDİRİMLER

Kurumlar vergisi matrahının tespitinde, kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla, kurum kazancından sırasıyla aşağıdaki indirimler yapılır:

- a. Mükelleflerin, işletmeleri bünyesinde gerçekleştirdikleri münhasırın yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının %100'ü oranında hesaplanacak "Ar-Ge indirimi"
- b. Yapılan sponsorluk harcamalarının sözü edilen kanunlar uyarınca tespit edilen amatör spor dalları için tamamı, profesyonel spor dalları için %50'si.
- c. Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere, Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti tanınan vakıflara ve kamu yararına çalışan dernekler ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlara makbuz karşılığında eğitim, sağlık, kültür ve sanat alanında yapılan bağış ve yardımların tamamı, diğer bağış ve yardımlarda ise o yıla ait kurum kazancının %5'ine kadar olan kısmı
- d. Bakanlar Kurulu'nca yardım kararı alınan doğal afetler dolayısıyla Başbakanlık aracılığı ile makbuz karşılığı yapılan aynı ve nakdi bağışların tamamı

10. KURUMLAR VERGİSİNDE KABUL EDİLMEYEN İNDİRİMLER

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

- a. Özsermeye üzerinden ödenen veya hesaplanan faizler
- b. Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderler
- c. Transfer fiyatlandırması yoluyla örtüsü olarak dağıtılan kazançlar
- d. Her ne şekilde ve ne isimle olursa olsun ayrılan yedek akçeler
- e. KVК'na göre hesaplanan kurumlar vergisi ile her türlü para cezaları, vergi cezaları, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ödenen cezalar, gecikme zamları ve faizler ile Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ödenen gecikme faizleri
- f. Menkul kıymetlerin itibari değerlerinin altında ihracından doğan zararlar ile bu menkul kıymetlere ilişkin olarak ödenen komisyonlar ve benzeri her türlü giderler
- g. Kiralama yoluyla edinilen veya işletmede kayıtlı olan; yat, kotra, tekne, sürat teknesi gibi motorlu deniz taşıtları ile uçak, helikopter gibi hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ve amortismanları
- h. Sözleşmelerde ceza şartı olarak konulan tazminatlar hariç olmak üzere kurumun kendisinin, ortaklarının, yöneticilerinin ve çalışanlarının suçlarından doğan maddi ve manevi zarar tazminat giderleri
- i. Basın yoluyla işlenen fiillerden veya radyo ve televizyon yayınılarından doğacak maddi ve manevi zararlardan dolayı ödenen tazminat giderleri

ÇIKMIŞ SORU:

KVK'na göre, kurumların, ilişkili kişilerle uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit ettikleri bedel veya fiyat üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunmasına ne ad verilir?

- A. Örtülü kazanç dağıtımı
- B. Örtülü sermaye dağıtımı
- C. Peçeli sermaye dağıtımı
- D. Kontrol edilen yabancı kurum kazancı
- E. İştirak kazançları istisnası

KPSS-2011

YANIT:A

10.1. Kurumlar Vergisinde Örtülü Sermaye

Kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden (ortağın doğrudan veya dolaylı olarak en az %10 oranında ortağı olduğu veya en az bu oranda oy veya kar payı hakkına sahip

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

olduğu kişiler) doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun özsermayesinin üç katını aşan kısmı, ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye sayılır. Ana faaliyet konusuna uygun olarak faaliyette bulunan ve ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan banka veya benzeri kredi kurumlarından yapılan borçlanmalar %50 oranında dikkate alınır.

10.2. Örtülü Sermaye Sayılmayan Borçlanmalar

- a) Kurumların ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin sağladığı gayri nakdi teminatlar karşılığında üçüncü kişilerden yapılan borçlanmalar
- b) Kurumların iştiraklerinin, ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin, banka ve finans kurumlarından ya da sermaye piyasalarından temin ederek aynı şartlarla kısmen veya tamamen kullandığı borçlanmalar
- c) Bankalar tarafından yapılan borçlanmalar
- d) Finansal kiralama şirketleri, finansman ve faktöring şirketleri ile ipotek finansman kuruluşlarının bu faaliyetleriyle ilgili olarak ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan bankalardan yaptıkları borçlanmalar

10.3. Kurumlar Vergisinde Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımları

Kurumlar, ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit ettikleri bedel veya fiyat üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunursa, kazanç tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılmış sayılır. Alım, satım, imalat ve inşaat işlemleri, ödünç para alınması ve verilmesi, ikramiye, ücret ve benzeri ödemeleri gerektiren işlemler her hal ve şartta mal veya hizmet alım ya da satım olarak değerlendirilir.

Emsallere uygunluk ilkesi, ilişkili kişilerle yapılan mal veya hizmet alım ya da satımında uygulanan fiyat veya bedelin, aralarında böyle bir ilişkinin bulunmaması durumunda olacak fiyat veya bedele uygun olmasını ifade eder. Emsallere uygunluk ilkesi doğrultusunda tespit edilen fiyat veya bedellere ilişkin hesaplama ait kayıt, cetvel ve belgelerin ispat edici kağıtlar olarak saklanması zorunludur. Kurumlar, ilişkili kişilerle yaptığı işlemlerde uygulayacağı fiyat veya

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

bedelleri, aşağıdaki yöntemlerden işlemin mahiyetine en uygun olanını kullanarak tespit eder:

- a) Karşılaştırılabilir Fiyat Yöntemi: Bir mükellefin uygulayacağı emsallere uygun satış fiyatının, karşılaştırılabilir mal veya hizmet alım ya da satımında bulunan ve aralarında herhangi bir şekilde ilişki bulunmayan gerçek veya tüzel kişilerin birbirleriyle yaptıkları işlemlerde uygulayacağı piyasa fiyatı ile karşılaştırılarak tespit edilmesini ifade eder.
- b) Maliyet Artı Yöntemi: Emsallere uygun fiyatın, ilgili mal veya hizmet maliyetlerinin makul bir brüt kar oranı kadar arttırılması suretiyle hesaplanması ifade eder.
- c) Yeniden Satış Fiyatı Yöntemi: Emsallere uygun fiyatın, işlem konusu mal veya hizmetlerin arasında herhangi bir şekilde ilişki bulunmayan gerçek veya tüzel kişilere yeniden satılması halinde uygulanacak fiyattan, makul bir brüt satış karı düşülerek hesaplanması ifade eder.
- d) Emsallere uygun fiyata yukarıdaki yöntemlerden herhangi birisi ile ulaşma olağlığı yoksa mükellef, işlemlerin mahiyetine uygun olarak kendi belirleyeceği diğer yöntemleri kullanabilir.

11. KURUMLAR VERGİSİNDE BEYAN ESASI VE BEYANNAME TÜRLERİ

Kurumlar vergisi, mükellefin veya vergi sorumlusunun beyanı üzerine tarh olunur. Beyanname, ilgili bulunduğu hesap döneminin sonuçlarını içerir.

Her mükellef vergiye tabi kazancının tamamı için bir beyanname verir. Ancak, tüzel kişiliği bulunmayan iktisadi kamu kuruluşları ile dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmelerden her biri için, bunların bağlı olduğu kamu tüzel kişileri ile dernek ve vakıflar tarafından ayrı beyanname verilir.

Mükelleflerin şubeleri, ajansları, alım-satım büro ve mağazaları, imalathaneleri veya kendilerine bağlı diğer işyerleri için, bunların bağımsız muhasebeleri ve ayrılmış sermayeleri olsa dahi ayrı beyanname verilmez. Kooperatiflerin gelirlerinin vergi kesintisine tabi tutulan taşınmaz kira gelirlerinden ibaret olması halinde, bu gelirler için beyanname verilmez.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Mükellefin bağlı olduğu vergi dairesi, kurumun kanunu veya iş merkezinin bulunduğu yerin vergi dairesidir. Maliye Bakanlığı, mükelleflerin bağlı oldukları vergi dairelerini, kanunu veya iş merkezlerine bilmaksızın belirlemeye yetkilidir.

a) Yıllık Beyanname

Kurumlar vergisi beyannamesi, hesap döneminin kapandığı ayı izleyen dördüncü ayın birinci gününden yirmi beşinci günü (genel olarak Nisan ayının 25. günü) akşamına kadar mükellefin bağlı olduğu vergi dairesine verilir. Tarhiyatın muhatabının Türkiye'yi terk etmesi halinde ise ülkeyi terk etmesinden önceki 15 gün içinde verilir.

b) Muhtasar Beyanname

Vergi kesintisi yapmak zorunda olanlar, bu vergileri ödeme veya tahakkukun yapıldığı yer itibarıyla bağlı oldukları vergi dairesine muhtasar beyanname ile bildirmek zorundadırlar. Muhtasar beyanname konusunda Gelir Vergisi Kanunu'nda belirlenen usul ve esaslar, bu maddeye göre verilecek muhtasar beyannameler hakkında da uygulanır.

c) Özel Beyanname

Dar mükellefiyete tabi olan yabancı kurumların vergiye tabi kazancının Gelir Vergisi Kanunu'nda yazılı diğer kazanç ve iratlardan (telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, marka vb gayri maddi hakların satışı, devir ve temelliği karşılığında alınan bedeller hariç) ibaret bulunması halinde, yabancı kurum veya Türkiye'de adına hareket eden kimse, bu kazançları elde edilme tarihinden itibaren 15 gün içinde Kanun'un 27'nci maddesinde belirtilen vergi dairesine beyanname ile bildirmek zorundadır.

Diğer kazanç ve iratlara ilişkin olarak Türkiye'ye bizzat getirilen nakdi veya aynı sermaye karşılığında elde edilen menkul kıymetler ile iştirak hisselerinin elden çıkarılması sırasında oluşan kur farkı kazancına dair hükümler hariç olmak üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nda yer alan vergilendirmeme hususundaki istisna, kayıt, şart ve süreklere ait sınırlamalar dikkate alınmaz.

NOT: Özel beyannameyi dar mükellef kurumlar verir.

12. KURUMLAR VERGİSİNDE ÖDEME SÜRELERİ

Dar mükellefiyette kurumlar vergisi;

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

- a) Yıllık beyanname ile bildirilenlerde beyannamenin verildiği ayın takvim yılı için (Nisan) sonuna kadar,
- b) Muhtasar beyanname ile bildirilenlerde beyannamenin verildiği ayın 26. günü akşamına kadar,
- c) Özel beyannameyle bildirilenler ile tarhiyatın muhatabının Türkiye'yi terk etmesi veya tasfiye ve birleşme hallerinde verilecek beyannamelerde ise beyanname verme süresi içinde,
- d) Tasfiye ve birleşme halinde, tasfiye edilen veya birleşen kurumlar adına tasfiye veya birleşme kararı üzerinden tarh olunan vergiler, tasfiye veya birleşme nedeniyle infisah eden kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesinin verilme süresi içinde ödenir. Tasfiye edilen veya birleşen kurumların bu Kanun'a göre tahakkuk etmiş olup, henüz vadeleri gelmemiş bulunan vergileri de aynı süre içinde ödenir.

13. KURUMLAR VERGİSİNDE VERGİLENDİRME DÖNEMİ VE TARHIYAT

Kurumlar vergisinde vergilendirme dönemi, hesap dönemidir. Kendilerine özel hesap dönemi tayin edilenlerin vergilendirme dönemi ise özel hesap dönemleridir.

Kesinti suretiyle ödenen vergilerde, istihkak sahiplerince ayrıca yıllık beyanname verilmeyen hallerde, vergi kesintisinin ilgili bulunduğu dönemler vergilendirme dönemi sayılır.

Kurumlar vergisi, beyannamenin verildiği vergi dairesince tarh olunur. Kurumlar vergisi, bu Kanun'a göre mükellef olanların tüzel kişiliği adına; iktisadi kamu kuruluşları ile dernekler ve vakıflara ait iktisadi işletmelerden tüzel kişiliği haiz olmayanlar için bağlı oldukları kamu tüzel kişileri ya da dernek veya vakıf adına; fonlarda fonun kurucusu adına; iş ortaklılarında ise verginin ödenmesinden müteselsilen sorumlu olmak üzere yönetici ortak veya ortaklardan herhangi birisi adına tarh olunur. Kurumlar vergisi, bağlı olunan vergi dairesine beyannamenin verildiği gündə, beyanname posta ile gönderilmişse, vergiyi tarh edecek daireye geldiği tarihi izleyen üç gün içinde tarh edilir.

14. YABANCI ULAŞTIRMA KURUMLARINDA KURUM KAZANCININ TESPİTİ

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Yabancı ulaştırma kurumlarının vergiye matrah olacak kurum kazancı, hasılata ortalama emsal oranlarının uygulanması suretiyle hesaplanır.

Ortalama emsal oranları, Türkiye'de daimi veya arızı olarak çalışan bütün kurumlar için;

- a) Kara taşımacılığında % 12,
- b) Deniz taşımacılığında % 15,
- c) Hava taşımacılığında % 5 olarak uygulanır.

15. KURUMLAR VERGİSİ VE GEÇİCİ VERGİ ORANI

Kurumlar vergisi, kurum kazancı üzerinden % 20 oranında alınır.

Kurumlar vergisi mükelleflerince, (dar mükellefiyete tabi kurumlarda ticari ve zirai kazançlarla sınırlı olarak) cari vergilendirme döneminin kurumlar vergisine mahsup edilmek üzere Gelir Vergisi Kanunu'nda belirtilen esaslara göre ve cari dönemin kurumlar vergisi oranında (%20) geçici vergi ödenir. Tam mükellef kurumlar için geçerli olan esaslar, dar mükellef kurumlara da aynen uygulanır. Ancak dar mükellef kurumlar sadece ticari ve zirai kazançları üzerinden geçici vergi öderler.

Bakanlar Kurulu, geçici vergi oranını 5 puana kadar indirmeye veya tekrar kanuni seviyesine kadar getirmeye yetkilidir.

GEÇİCİ (PEŞİN) VERGİ UYGULAMASI

Gerçek kişilerin bir takvim yılında elde ettikleri gelirler, ertesi yılın Mart ayında (kurumlar vergisinde takvim yılı için Nisan ayında) beyan edilmekte olup, tahakkuk eden vergi, gelir vergisinde iki eşit taksitte, kurumlar vergisinde ise tek taksitte ödenmektedir. ertesi yıla sarkan beyan ve taksitlendirme nedeniyle vergilerin de ileri bir zamanda tahsil edilmesi vergi gelirlerinin reel değerinin enflasyon nedeniyle erimesine (Olivera Tanzi Etkisi) yol açmaktadır. Söz konusu erimeyi telafi edebilmek amacıyla, 3505 sayılı Kanun'la getirilen geçici vergi uygulaması 01.01.1989 tarihinden itibaren mevzuatımıza girmiştir bulunmaktadır. Geçici vergi bir nihai vergilendirme

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

sistemi olmayıp sadece, daha sonra ödenecek olan gelir vergisinden veya kurumlar vergisinden mahsup edilmek üzere alınan bir vergidir. Yani bir peşin ödeme veya ön ödeme sistemidir.

A. Geçici Verginin Mükellefleri ve Tabi Oldukları Geçici Vergi Oranları

- Gerçek usulde vergiye tabi ticari kazanç sahipleri (% 15 geçici vergi oranı uygulanır.)
- Serbest meslek kazanç sahipleri (%15 geçici vergi oranı uygulanır.)
- Kurumlar vergisi mükellefleri (%20 geçici vergi oranı uygulanır.)

B. Geçici Vergi Kapsamına Girmeyen Kazançlar

- Basit usulde tespit edilen ticari kazançlar
- Yıllara yaygın inşaat ve onarma işlerinden elde edilen kazançlar (GVK. Md. 42)
- Noterlik görevini ifa ile mükellef olanlar. (Ancak noterler geçici vergi mükellefidirler.)

C. Geçici Vergi Dönemleri

Özel hesap dönemi tayin edilenler için; özel hesap döneminin başlangıç tarihinden itibaren üçer aylık dönemler olarak hesaplanır. Geçici vergi üç aylık dönemi izleyen ikinci ayın 14. günü akşamına kadar bağlı olunan vergi dairesine beyan edilir, 17. günü akşamına kadar ödenir.

D. Geçici Verginin Eksik Beyan Edilmesi

Geçmiş dönemlere ait geçici verginin %10'u aşan tutarda eksik beyan edilmesi halinde tespit edilen bu kısım için re'sen veya ikmalen geçici vergi tarh edilir. Bu durumda tarh edilecek ek vergi için vergi ziyai cezası ve gecikme faizi uygulanır. Geçici vergi beyannamesi vermeyen mükellefler için %10'luk yanlışlık payı uygulanmayacaktır. Geçici vergi matrahı belirlenirken, peşin tahsil edilen bir yıllık bedelin sadece beyan edilen geçici vergi dönemine isabet eden kısmını dikkate alınır.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**
Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

E. Yanılma Payı

%10'luk yanılma payı, beyan edilmesi gereken (beyan edilmiş olan değil) geçici vergi matrahı üzerinden hesaplanır. Ayrıca, verilen geçici vergi beyannamesinde matrah beyan etmeyen mükellefler için de beyan edilmesi gereken vergi matrahının %10'u kadar bir yanılma payı söz konusu olacaktır.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

SERVET ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLER

Konusu servet olan vergiler emlak vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, veraset ve intikal vergisidir.

A. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ (MTV)

Motorlu taşıtlar vergisini düzenleyen 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV) Kanunu, 23.2.1963 tarih ve 11342 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Not: Tek spesifik usulü olan vergimiz MTV'dir.

1. MTV'nin Konusu

1. Karayolları Trafik Kanunu'na göre trafik şube veya bürolarına kayıt ve tescil edilmiş bulunan motorlu kara taşıtları,
2. Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'ne kayıt ve tescil edilmiş olan uçak ve helikopterler

UYARI:

Liman veya belediye siciline kayıt ve tescil edilmiş olan motorlu deniz taşıtları motorlu taşıtlar vergisine tabi olmaktan çıkarılmıştır. Tekne boyuna göre harç ödenmesi kararlaştırılmıştır. Tekne boyu 6 metreden kısa olanlar harç ödemelerler.

2. MTV'nin Matrahı

Motorlu taşıtlar vergisinin matrahı spesifiktir; yani yaş, silindir hacmi, koltuk sayısı, azami kalkış ağırlığı gibi fiziki ölçütlerdir.

3. MTV'nin Mükellefi

Motorlu taşıtlar vergisinin mükellefi; trafik sicili ile Ulaştırma Bakanlığı'ncı tutulan sivil hava vasıtaları sicilinde adlarına motorlu taşıt kayıt ve tescil edilmiş olan gerçek ve tüzel kişilerdir.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

4. MTV'den İstisnalar

- a. Genel bütçeye dahil daireler, özel bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyelerle köy tüzel kişiliklerince iktisap edilerek bu daire ve idareler adına kayıt ve tescil edilen taşitlar (Bu dairelere bağlı olup, ayrı tüzel kişiliği olan işletmeler ile özel kanunlarında malları devlet malı sayılmış olan kuruluşların taşitları hariç)
- b. Karşılıklı olmak şartıyla, yabancı devletlerin Türkiye'de bulunan elçilik ve konsolosluklarıyla, elçi, maslahatgüzar ve konsoloslarına (Fahri konsoloslar hariç) ve o devletin uyruğunda bulunan elçilik ve konsolosluk memurlarına ve merkezi Türkiye'de bulunan uluslararası kurullar ile bu kurulların yabancı uyruklu memurlarına ve resmi bir görev için yurda gelen delege ve heyetlere ve bu heyetlere mensup yabancı uyruklu kişilere ait taşitlar
- c. Sakatlık dereceleri %90 ve daha fazla olan malul ve engellilerin adlarına kayıtlı taşitlar ile diğer malul ve engellilerin, bu durumlarına uygun hale getirilmiş özel tertibatlı taşitlar
- d. Temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimleri veya hisseleri kısmen veya tamamen Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na intikal eden bankalara, tasfiyeleri Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu eliyle yürütülen müflis bankaların iflas idarelerine ait taşitlar.

5. MTV'de Mükellefiyetin Başlaması ve Sona Ermesi

Mükellefiyetin Başlaması: Motorlu taşitlar vergisi mükellefiyeti motorlu taşitların trafik sicili ile Ulaştırma Bakanlığı tarafından tutulan sivil hava vasıtaları siciline kayıt ve tescili ile başlar.

Şu kadar ki mükellefiyet;

- a. Takvim yılının ilk altı ayı içinde yeni kayıt ve tescil edilen taşılarda kayıt ve tescilin yapıldığı takvim yılı başından, son altı ayı içinde yeni kayıt ve tescil edilen taşılarda ise son altı aylık dönemin başından itibaren,
- b. Kayıt ve tescilli olup da devir ve temlik sebebiyle kayıt ve tescil yapılan taşılarda değişiklik, takvim yılının ilk altı ayında yapılmış ise takip eden son

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

altı aylık dönemin başından; son altı ayında yapılmış ise takip eden takvim yılı başından itibaren dikkate alınır.

Mükellefiyetin Sona Ermesi: Motorlu taşıtların trafik sicili ile Ulaştırma Bakanlığı tarafından tutulan sivil hava vasıtaları siciline ait kayıtlarının silinmesi halinde, silinme takvim yılının ilk altı ayı içinde yapılmış ise ikinci altı aylık dönemin başından, ikinci altı aylık dönem içinde yapılmışsa takip eden takvim yılı başından itibaren mükellefiyet sona erer.

6. Verginin Tarh, Tebliğ ve Ödenmesi

Motorlu taşıtlar vergisi, taşıtların kayıt ve tescilinin yapıldığı yerin vergi dairesi tarafından her yıl Ocak ayının başında yıllık olarak tahakkuk ettirilmiş sayılır. Şu kadar ki, yıl içinde vergi miktarlarında bir değişiklik olması halinde, bu değişikliğe göre ödenecek vergi; değişiklik, takvim yılının ilk altı ayında yapılmış ise takip eden son altı aylık dönemin başında, son altı ayında yapılmış ise takip eden takvim yılı başında tahakkuk ettirilmiş sayılır.

Tahakkuk ettirilen vergi, ayrıca mükellefe tebliğ olunmaz ve vergi tahakkuk ettirilen günde tebliğ edilmiş sayılır. MTV otomatik tahakkuk eden bir vergidir.

Motorlu taşıtlar vergisi her yıl Ocak ve Temmuz aylarında iki eşit taksitte ödenir. Takvim yılının ilk altı ayında, taşıtin bünyesinde bir değişiklik olması veya verginin arttırılması veya azaltılması halinde ikinci taksit, yeni duruma göre ödenir.

Her takvim yılı başından geçerli olmak üzere önceki yılda uygulanan vergi miktarları o yıl için VUK hükümleri uyarınca tespit ve ilan olunan yeniden değerlendirme oranında arttırılır.

Not: 5897 Sayılı Kanun'un 2'nci maddesiyle 30.06.2009 yılında deniz araçlarından MTV alınması kaldırılmıştır. (III. Sayılı tarife kalkmıştır).

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

B. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ (VİV)

Veraset ve intikal vergisini (VİV) düzenleyen 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu, 15.6.1959 tarih ve 10231 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

1. VİV'İN KONUSU

Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde bulunan şahıslara ait mallar ile Türkiye'de bulunan malların veraset tarikiyle veya herhangi bir suretle ivazsız bir tarzda bir şahistan diğer şahsa intikali veraset ve intikal vergisine tabidir.

Bu vergi, Türk tabiiyetinde bulunan şahısların ecnebi memleketlerde aynı yollardan iktisap edecekleri mallara da şamildir. Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetindeki bir şahsin Türkiye hudutları dışında bulunan malını veraset tarikiyle veya sair suretle ivazsız bir tarzda iktisap eden ve Türkiye'de ikametgahı olmayan ecnebi şahıs bu vergi ile mükellef tutulmaz.

İvazsız İntikal: Hibe yoluyla veya herhangi bir tarzda olan ivazsız (bedelsiz) iktisapları ifade eder. Maddi ve manevi bir zarar mukabili verilen tazminatlar ivazsız sayılmaz.

2. VİV'DE MUAFİYETLER

Aşağıda yazılı şahıslar veraset ve intikal vergisinden muافتir:

- a. Amme idareleri, emekli ve yardım sandıkları, sosyal sigorta kurumları, umumi menfaate hadim cemiyetler, siyasi partiler ve bunlara ait olan veya bunların arasında kurdukları teşekkürlerden kurumlar vergisine tabi olmayanlar;
- b. Umumun istifadesi için ilim, araştırma, kültür, sanat, sîhhat, eğitim, din, hayır, imar, spor gibi maksatlarla kurulan teşekkürler;
- c. Yabancı devletlerin Türkiye'de bulunan elçi, maslahatgüzar ve konsoloslari (Fahri konsoloslar hariç) ile elçilik ve konsolosluklara mensup olan ve o devletin tabiiyetinde bulunan memurları ve Türkiye'de resmi bir vazifeye memur edilenler ile bu sayılanların aileleri efradı (Mütekabiliyet şartıyla) (Türk tabiiyetinde bulunan şahıslardan veraset tarikiyle veya sair suretle mal iktisap edenlerle yukarıda sayılanların dışında kalıp da Türkiye'de ikamet eden

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**
Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

şahısların Türkiye'de bulunan mallarını veraset tarikiyle veya sair suretle iktisap edenler hariç).

3. VİV'DE İSTİSNALAR

Aşağıda gösterilen intikaller veraset ve intikal vergisinden müstesnadır:

- a. Veraset tariki ile intikal eden ev eşyası ile murise ait zat eşyası ve aile hatırası olarak muhafaza edilen tablo, kılıç, madalya gibi eşya
- b. Örf ve adete göre verilmesi mutat bulunan hediye, cihaz, yüz görümlüğü ve drahomalar (Gayrimenkuller hariç)
- c. Bilumum sadakalar; ivazsız suretle vaki intikallerin 2019 yılı için 5760 TL'si,
- d. Para ve mal üzerine düzenlenen yarışma ve çekilişlerde kazanılan ikramiyelerin 2019 için 5760 TL'si,
- e. Evlatlıklar dahil, fırıldak ve eşten her birine isabet eden miras hisselerinde 2019 için 250.125 TL'si (Fırıldak bulunmaması halinde eşe isabet eden miras hisselerinde 500.557 TL'si)

4. VİV'İN MÜKELLEFI

Veraset ve intikal vergisinin mükellefi, veraset tarikiyle veya ivazsız bir tarzda mal iktisap eden şahıstır.

5. VİV BEYANNAMESİ

Veraset tarikiyle veya sair suretle ivazsız bir tarzda mal iktisap edenler, iktisap ettileri malları, futbol müsabakaları ve at yarışları üzerine müşterek bahis düzenleyenler ile yarışma ve çekilişi düzenleyen gerçek ve tüzel kişiler ikramiye kazananların ikramiyelerinden kesilen vergileri, bir beyanname ile bildirmeye mecburdurlar.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**
Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Beyanname Verilme Müddeti

a. Veraset tarikiyle vukuu bulan intikallerde;

1. Ölüm Türkiye'de vukuu bulmuş ise mükelleflerin Türkiye'de bulunmaları halinde ölüm tarihini takip eden ay içinde, mükelleflerin yabancı bir memlekette bulunmaları halinde ölüm tarihini takip eden altı ay içinde
2. Ölüm yabancı bir memlekette vukuu bulmuş ise mükelleflerin Türkiye'de bulunmaları halinde ölüm tarihini takip eden altı ay içinde, mükellefler müteveffanın bulunduğu memlekette oldukları takdirde ölüm tarihini takip eden dört ay içinde, mükellefler müteveffanın bulunduğu yerin dışında başka bir yabancı memlekette oldukları takdirde de ölüm tarihini takip eden sekiz ay içinde

b. Gaiplik halinde;

1. Gaiplik kararının ölüm siciline kaydolunduğu tarihi takip eden bir ay içinde
2. Diğer suretle vaki intikallerde malların hukuken iktisap edildiği tarihi takip eden bir ay içinde
3. Gerçek veya tüzel kişilerce düzenlenen yarışma ve çekilişler ile futbol müsabakalarına ve at yarışmalarına ait müşterek bahislerde, yarışma ve çekiliş ile müsabakaların yapıldığı günü takip eden ayın 20. günü akşamına kadar.

6. VİV'İN MATRAHI VE İLK TARHİYAT

Veraset ve intikal vergisinin matrahi, intikal eden malların VUK'na göre bulunan değerleridir. (Borç ve masrafların tenzili lazım geldiği takdirde matrah yukarıda yazılı değerlerden bu tenziller yapıldıktan sonra kalan miktarıdır.)

Değerleme Günü

Bu vergiye mevzu olacak malların değerlendirme günü, miras yoluyla vuku bulan intikallerde mirasın açıldığı, diğer suretle vaki intikallerde malların hukuken iktisap edildiği gündür.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**
Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

7. VİV ORANLARI

Veraset ve intikal vergisi çift artan oranlı bir vergidir. Mirasta yüzde 1 ile yüzde 10 arası, bağış, hibe ve hediyyede yüzde 10 ile yüzde 30 arası artan oranlı bir vergidir. Çekiliş ve şans oyunlarında ise yüzde 10'dur.

Bir şahsa ana, baba, eş ve çocuklarından (evlatlıktan evlat edinenlere yapılan ivazsız intikaller hariç) ivazsız mal intikali halinde vergi, ivazsız intikallere ilişkin tarifede yer alan oranların yarısı (%5-%15) uygulanarak hesaplanır. Bu yüzden veraset ve intikal vergisi tarifesine çok elemanlı (çift) artan oranlı tarife denir.

Vergi tarifesinin matrah dilim tutarları, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak VUK uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında arttırılmak suretiyle uygulanır.

Futbol müsabakalarına ve at yarışlarına ait müşterek bahislerle gerçek ve tüzel kişilerce düzenlenen yarışma ve çekilişlerde kazanılan ikramiyelerde oran yüzde 10 olarak uygulanır. İkramiyenin aynı olarak ödenmesi halinde, fatura değeri esas alınır.

Milli Piyango İdaresi'nin düzenlediği çekilişlerden elde edilen ikramiyelerden ise özel kanunu gereği veraset ve intikal vergisi alınmaz.

8. VİV'İN ÖDEME ZAMANI

Veraset ve intikal vergisi tahakkukundan itibaren 3 yılda ve her yıl Mayıs ve Kasım aylarında olmak üzere iki eşit taksitte (gerçek ve tüzel kişilerce düzenlenen yarışma ve çekilişlerde kazananlara ödenecek ikramiyeler ile futbol müsabakalarına ve at yarışlarına ait müşterek bahisler dolayısıyla dağıtıacak ikramiyelerden kesilen vergiler beyanname verme süresi içinde) ödenir. VİV'de 10 yıldan fazla tecil yapılamaz.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**
Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

C. EMLAK VERGİSİ (BİNA VE ARAZİ VERGİSİ)

Emlak vergisi ile ilgili düzenlemeleri yapan 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu, 11.8.1970 ve 13576 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Emlak vergisi bir merkezi devlet vergisi olduğu halde, tahsilatı 1986'dan bu yana yerel yönetimlere bırakılmıştır.

Emlak vergisi, bina vergisi ve arazi vergisi olmak üzere iki alt vergiden oluşmaktadır.

A. Bina Vergisi

1. Bina Vergisinin Konusu

Türkiye sınırları içinde bulunan binalar bu Kanun hükümlerine göre bina vergisine tabidir.

Bina: Yapıldığı madde ne olursa olsun, gerek karada gerek su üzerindeki sabit inşaatın hepsini kapsar. Kanun'un uygulanmasında VUK'nda yazılı bina mütemmimleri de bina ile birlikte nazara alınır. Üzer havuzlar, sair yüzey yapılar, çadırlar ve nakil vasıtalarına takılıp çekilebilen seyyar evler ve benzerleri bina sayılmaz.

2. Bina Vergisinin Mükellefi

Bina vergisini, binanın maliki, varsa intifa hakkı sahibi, her ikisi de yoksa binaya malik gibi tasarruf edenler öder. Bir binaya paylı (müşterek) mülkiyet halinde malik olanlar, hisseleri oranında mükelleftirler. Elbirliği (ıştirak halinde) mülkiyette malikler vergiden müteselsilen sorumlu olurlar.

3. Bina Vergisinin Matrahı

Bina vergisinin matrahı, binanın bu kanun hükümlerine göre tespit olunan vergi değeridir. Sabit istihsal tesisatına ait değerler vergi matrahına alınmaz.

4. Bina Vergisinin Oranı

Bina vergisinin oranı meskenlerde binde bir, diğer binalarda ise binde ikidir. Bu oranlar büyükşehir belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde % 100 arttırmılsı uygulanır. Bakanlar Kurulu, vergi oranlarını yarısına kadar indirmeye veya üç katına kadar arttmaya yetkilidir.

Bakanlar Kurulu, kendisine bakmakla mükellef kimsesi olup onsekiz yaşını doldurmamış olanlar hariç olmak üzere hiçbir geliri olmadığını belgeleyenlerin, gelirleri münhasıran kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumlarından aldığı aylıktan ibaret bulunanların, gazilerin, özürlülerin, şehitlerin dul ve yetimlerinin Türkiye sınırları içinde brüt 200 metrekareyi geçmeyen tek meskeni olması (intifa hakkına sahip olunması hali dahil) halinde, bu meskenlerine ait vergi oranlarını sıfır'a kadar indirmeye yetkilidir. Bu hukum,

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

yukarıda belirtilenlerin tek meskene hisse ile sahip olmaları halinde hisselerine ait kısım hakkında da uygulanır. Muayyen zamanda dinlenme amacıyla kullanılan meskenler hakkında bu hükmü uygulanmaz.

Yeni inşa edilen bina veya binaların vergisi, arsasının (veya arsa payının) vergisinden az olamaz. Bu hükmü binaların inşalarının sona erdiği yılı takip eden bütçe yılından itibaren dört yıl uygulanır.

B. Arazi Vergisi

1. Arazi Vergisinin Konusu

Türkiye sınırları içinde bulunan arazi ve arsalar arazi vergisine tabidir. Belediye sınırları içinde belediyece parsellenmiş arazi arsa sayılır. Belediye sınırları içinde veya dışında bulunan parsellemenmiş araziden hangilerinin bu kanuna göre arsa sayılacağı Bakanlar Kurulu kararı ile belli edilir. Aksine hükmü olmadıkça kanunun diğer maddelerinde yer alan arazi tabiri arsaları da kapsar.

2. Arazi Vergisinin Mükellefi

Arazi vergisini, arazinin maliki, varsa intifa hakkı sahibi her ikisi de yoksa araziye malik gibi tasarruf edenler öder. Bir araziye paylı (müşterek) mülkiyet halinde malik olanlar, hisseleri oranında mükelleftirler. Elbirliği (iştirak halinde) mülkiyette malikler vergiden müteselsilen sorumlu olurlar.

3. Arazi Vergisinde Matrah

Arazi vergisinin matrahı arazinin kanun hükümlerine göre tespit olunan vergi değeridir.

4. Arazi Vergisinde Oran

Arazi vergisinin oranı binde bir, arsalarda ise binde üçtür. Bu oranlar, büyükşehir belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde %100 artırılmış uygulanır. Bakanlar Kurulu, vergi oranlarını yarısına kadar indirmeye veya üç katına kadar artırmaya yetkilidir.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

C. Emlak Vergisinde Vergi Değeri

Vergi değeri;

- a) Arsa ve araziler için; 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun asgari ölçüde birim değer tespitine ilişkin hükümlerine göre takdir komisyonlarında arsalar için her mahalle ve arsa sayılacak parsellenmiş arazide her köy için cadde, sokak veya değer bakımından farklı bölgeler (turistik bölgelerdeki cadde, sokak veya değer bakımından farklı olanlar ilgili valilere tespit edilecek pafta, ada veya parseller), arazide her il veya ilçe için arazinin cinsi (kıraç, taban, sulak) itibarıyla takdir olunan birim değerlere göre,
- b) Binalar için, Maliye ve Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlıkları'ncı müştreneken tespit ve ilan edilecek bina metrekare normal inşaat maliyetleri ile arsa veya arsa payı değeri esas alınarak hesaplanan bedeldir.

Vergi değeri, mükellefiyetin başlangıç yılını takip eden yıldan itibaren her yıl, bir önceki yıl vergi değerinin 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca aynı yıl için tespit edilen yeniden değerlendirme oranının yarısı nispetinde arttırılması suretiyle bulunur.

D. Emlak Vergisinde Ödeme Süresi

Emlak vergisi birinci taksiti, Mart, Nisan ve Mayıs aylarında, ikinci taksiti Kasım ayında olmak üzere iki eşit taksitte ödenir. Maliye Bakanlığı ödeme aylarını, bölgelerin özelliklerine göre değiştirebilir.

Kanunlar veya diğer kamu düzeni koyan mevzuatla tasarrufu kısıtlanan bina, arsa ve arazinin vergisi, kısıtlamanın devam ettiği sürece $1/10$ oranında tahsil olunur. Kısıtlamanın kaldırılması halinde, kaldırılma tarihini takip eden bütçe yıldan itibaren emlak vergisi, tüm vergi değeri üzerinden ödenir.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLER

A. KATMA DEĞER VERGİSİ (KDV)

Katma değer vergisini (KDV), diğer adıyla özel değer vergisini düzenleyen 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu, 2.11.1984 tarih ve 18563 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. KDV Kanunu 1.1.1985 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

1. KDV'NİN KONUSUNA GİREN HARCAMALAR VE İŞLEMLER

Türkiye'de yapılan aşağıdaki işlemler katma değer vergisine tabidir:

1. Ticari, sinai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler (Ariyet ve ödünç teslim sayılmazken, trampa iki teslim sayılır.)
2. Her türlü mal ve hizmet ithalatı (İthalattan KDV, ÖTV, ithalat vergisi ve rihtim resmi gibi vergiler alınabilir.)
3. Diğer faaliyetlerden doğan teslim ve hizmetler:
  - a. Posta, telefon, telgraf, teleks ve bunlara benzer hizmetler ile radyo ve televizyon hizmetleri
  - b. Her türlü şans ve talih oyunlarının tertiplenmesi ve oynanması
  - c. Profesyonel sanatçılardan yer aldığı gösteriler ve konserler ile profesyonel sporcuların katıldığı sportif faaliyetler, maçlar, yarışlar ve yarışmalar tertiplenmesi, gösterilmesi
  - d. Müzayedede mahallerinde ve gümrük depolarında yapılan satışlar
  - e. Boru hattı ile ham petrol, gaz ve bunların ürünlerinin taşınmaları
  - f. GVK'nun 70. Maddesinde belirtilen mal ve hakların kiralanması işlemleri

2. KDV'DE VERGİYİ DOĞURAN OLAY: TESLİM

1. Teslim, bir mal üzerindeki tasarruf hakkının malik veya onun adına hareket edenlerce, alıcıya veya adına hareket edenlere devredilmesidir. Bir malın alıcı veya onun adına hareket edenlerin gösterdiği yere veya kişilere tevdii teslim hükmündedir. Malın alıcıya veya onun adına hareket edenlere gönderilmesi halinde, malın nakliyesinin başlatılması veya nakliyeci veya sürücüye tevdi edilmesi de mal teslimidir.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

2. Bir mal üzerindeki tasarruf hakkının iki veya daha fazla kimse tarafından zincirleme akit yapılmak suretiyle, malın bu arada el değiştirmeden doğrudan sonuncu kişiye devredilmesi halinde, aradaki safhaların her biri ayrı bir teslimdir.
3. Su, elektrik, gaz, ısıtma, soğutma ve benzeri şekillerdeki dağıtımlar da mal teslimidir.
4. Kap ve ambalajlar ile döküntü ve tali maddelerin geri verilmesinin mutat olduğu hallerde teslim, bunlar dışında kalan maddeler itibarıyla yapılmış sayılır. Bunların yerine aynı cins ve mahiyette kap ve ambalajlar ile döküntü tali maddelerin geri verilmesinde de aynı hükmü uygulanır.
5. Trampa iki ayrı teslim hükmündedir.

Teslim Sayılan Haller

- a) Vergiye tabi malların her ne suretle olursa olsun, vergiye tabi işlemler dışındaki amaçlarla işletmeden çekilmesi, vergiye tabi malların işletme personeline ücret, prim, ikramiye, hedİYE, teberrU gibi namlarla verilmesi
- b) Vergiye tabi malların, üretilip teslimi vergiden istisna edilmiş olan mallar için her ne suretle olursa olsun kullanılması veya sarfı
- c) Mülkiyeti muhafaza kaydıyla yapılan satışlarda zilyetliğin devri

Vergiyi Doğuran Olay

- a. Mal teslimi ve hizmet ifası hallerinde, malın teslimi veya hizmetin yapılması,
- b. Malın tesliminden veya hizmetin yapılmasından önce fatura veya benzeri belgeler verilmesi hallerinde, bu belgelerde gösterilen miktarla sınırlı olmak üzere fatura veya benzeri belgelerin düzenlenmesi,
- c. Kısım kısım mal teslimi veya hizmet yapılması mutad olan veya bu hususlarda mutabık kalınan hallerde, her bir kısmın teslimi veya bir kısım hizmetin yapılması,
- d. Komisyoncular vasıtasyyla veya konsinyasyon suretiyle yapılan satışlarda, malların alıcıya teslimi,
- e. Malın alıcıya veya onun adına hareket edenlere gönderilmesi halinde, malın nakliyesine başlanması veya nakliyeci veya sürücüye tevdii,

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

- f. Su, elektrik, gaz, ısıtma, soğutma ve benzeri enerji dağıtım veya kullanımlarında bunların bedellerinin tahakkuk ettirilmesi,
- g. İthalatta, Gümrük Kanunu'na göre gümrük vergisi ödeme mükellefiyetinin başlaması, gümrük vergisine tabi olmayan işlemlerde ise gümrük beyannamesinin tescili,
- h. İkametgahı, işyeri, kanuni merkezi ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayanlar tarafından yabancı ülkeler ile Türkiye arasında yapılan taşımacılık ile transit taşımacılıkta gümrük bölgesine girilmesi veya gümrük bölgesinden çıkışması anında meydana gelir.

Hizmet

Hizmet, teslim ve teslim sayılan haller ile mal ithalatı dışında kalan işlemlerdir.

Bu işlemler; bir şeyi yapmak, işlemek, meydana getirmek, imal etmek, onarmak, temizlemek, muhafaza etmek, hazırlamak, değerlendirmek, kiralamak, bir şeyi yapmamayı taahhüt etmek gibi şekillerde gerçekleşebilir. Bir hizmetin karşılığının bir mal teslimi veya diğer bir hizmet olması halinde bunların her biri ayrı işlem olup, hizmet veya teslim hükümlerine göre ayrı ayrı vergilendirilirler.

Hizmet Sayılan Haller

Vergiye tabi bir hizmetten, işletme sahibinin, işletme personelinin veya diğer şahısların karşılıksız yararlandırılması hizmet sayılır.

İşlemlerin Türkiye'de Yapılması (Mülkilik/Yersellik İlkesi)

Sadece Türkiye'de yapılan mal ve hizmet teslimleri KDV'nin kapsamına girer.

İşlemlerin Türkiye'de Yapılması

- a. Malların teslim anında Türkiye'de bulunmasını,
- b. Hizmetin Türkiye'de yapılmasını veya hizmetten Türkiye'de faydalılmasını ifade eder.

Uluslararası Taşıma İşleri: Türkiye ile yabancı ülkeler arasında yapılan taşımacılık ile transit taşıma işlerinde, hizmetin iç parkura isabet eden kısmı Türkiye'de yapılmış sayılır.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

3. KDV'NİN MÜKELLEFI

- a. Mal teslimi ve hizmet ifası hallerinde bu işleri yapanlar,
- b. İthalatta mal ve hizmet ithal edenler,
- c. Transit taşımalarda gümrük veya geçiş işlemine muhatap olanlar,
- d. PTT İşletme Genel Müdürlüğü ve radyo ve televizyon kurumları,
- e. Her türlü şans ve talih oyunlarını tertip edenler,
- f. Profesyonel sanatçıların yer aldığı gösteriler ve konserler ile profesyonel sporcuların katıldığı sportif faaliyetler, maçlar, yarışlar ve yarışmalar tertiplenmesi, gösterilmesinde bunları tertipleyenler veya gösterenler,
- g. Gelir Vergisi Kanunu'nun 70. maddesinde belirtilen mal ve hakları kiraya verenler,
- h. İsteğe bağlı mükellefiyette talepte bulunanlardır.

4. KDV'NİN SORUMLUSU

- 1) Mükellefin Türkiye içinde ikametgahının, iş yerinin, kanuni merkezi ve iş merkezinin bulunmaması hallerinde ve gerekli görülen diğer hallerde Maliye Bakanlığı, vergi alacağının emniyet altına alınması amacıyla, vergiye tabi işlemlere taraf olanları verginin ödenmesinden sorumlu tutabilir.
- 2) Fiili ya da kaydi envanter sırasında belgesiz mal bulundurulduğu veya belgesiz hizmet satın alındığının tespiti halinde, bu alışlar nedeniyle ziyaa uğratılan katma değer vergisi, belgesiz mal bulunduran veya hizmet satın alan mükelleften alınır.

Belgesiz mal bulundurdukları veya hizmet satın aldıkları tespit edilen mükelleflere, bu mal ve hizmetlere ait alış belgelerinin ibrazı için tespit tarihinden itibaren 10 günlük bir süre verilir. Bu süre içinde alış belgelerinin ibraz edilmemesi halinde, belgesi ibraz edilemeyen mal ve hizmetlerin tespit tarihindeki emsal bedeli üzerinden hesaplanan katma değer vergisi, alışlarını belgeleyemeyen mükellef adına res'en tarh edilir. Bu tarhiyata vergi zayıf cezası uygulanır.

5. KDV İSTİSNALARI

KDV istisnaları tam istisna ve kısmi istisna olarak ikiye ayrılır.

a. KDV'de Tam İstisnaya Tabi Konular

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

1. Mal ve hizmet ihracatı
2. Araçlar, Kıymetli Maden ve Petrol Aramaları ile Ulusal Güvenlik Harcamaları ve Yatırımlarda İstisna
3. Transit Taşımacılık
4. Diplomatik İstisnalar

b. KDV'de Kısmi İstisnaya Tabi Konular

1. İthalat İstisnası
2. Sosyal ve askeri amaçlı diğer istisnalar
3. Diğer istisnalar:
  - a. Gelir Vergisi Kanunu'na göre vergiden muaf esnaf ile basit usulde vergilendirilen mükellefler tarafından yapılan teslim ve hizmetler
  - b. Gelir Vergisi Kanunu'na göre gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçiler ile aynı Kanun'un 66'ncı maddesine göre vergiden muaf olan serbest meslek erbabı tarafından yapılan teslim ve hizmetler
  - c. Gelir Vergisi Kanunu'nun 81. Maddesinde belirtilen işlemleri (Vergilendirilmeyecek değer artış kazançları) ile Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre yapılan devir ve bölünme işlemleri
  - d. İktisadi işletmelere dahil olmayan gayrimenkullerin kiralanması işlemleri
  - e. Banka ve sigorta muameleleri vergisi kapsamına giren işlemleri ve tali acenteler dahil sigorta acente ve prodüktörlerinin sigorta muamelelerine ilişkin işlemleri ile Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 7. Maddesinin (24) numaralı bendinde belirtilen kurumların kredi teminatı sağlama işlemleri
  - f. Darphane ve damga matbaası tarafından yapılan teslim ve hizmetler
  - g. Külçe altın, külçe gümüş, kıymetli taşlar (elmas, pırlanta, yakut, zümrüt, topaz, safir, zebercet, inci, kübik virconia), döviz, para, damga pulu, değerli kağıtlar, hisse senedi, tahvil ile metal, plastik, lastik, kauçuk, kağıt, cam hurda ve atıkları (hurda metalden elde edilen külçeler dahil) teslimi
  - h. Zirai amaçla su teslimleri ile köy tüzel kişiliklerince köyde ikamet edenlere yapılan ticari amaçlı olmayan perakende içme suyu teslimleri, kamu kuruluşları, tarımsal kooperatifler ve çiftçi birliklerince yapılan arazi ıslahına ait hizmetler

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

- i. Serbest bölgelerde verilen hizmetler
- j. Boru hattı ile yapılan yabancı ham petrol, gaz ve bunların ürünlerinin taşınması hizmetleri
- k. Organize sanayi bölgeleri ile küçük sanayi sitelerinin kurulması amacıyla oluşturulan iktisadi işletmelerin arsa ve işyeri teslimleri ile konut yapı kooperatiflerinin üyelerine konut teslimleri
- l. Basın, Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü'ne verilen haber hizmetleri
- m. Gümrük antrepoları ve geçici depolama yerleri ile gümrük hizmetlerinin verildiği gümrüklü sahalarda; (ithalat ve ihracat) işlemlerine konu mallar ile transit rejim kapsamında işlem gören mallar için verilen ardiye, depolama ve terminal hizmetleri ile vergisiz satış yapılan iş yerlerinin ve bu iş yerlerine ait depo ve ardiye gibi bağımsız birimlerin kiralanması
- n. Hazine ve Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü'nce yapılan taşınmaz mal teslimleri ile Hazinece yapılan irtifak hakkı tesisi işlemi
- o. Kurumların aktifinde veya belediyeler ile il özel idarelerinin mülkiyetinde, en az iki tam yıl süreyle bulunan iştirak hisseleri ile gayrimenkullerin satışı suretiyle gerçekleşen devir ve teslimler
- p. Özürlülerin eğitimleri, meslekleri, günlük yaşamları için özel olarak üretilmiş her türlü araç-gereç ve özel bilgisayar programları
- q. Konut finansmanı amacıyla teminat gösterilen veya ipotek konulan konutun, konut finansman kuruluşları, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, ipotek finansmanı kuruluşları ya da üçüncü kişilere teslimi (müzayedede mahallinde yapılan satışlar dahil) ile bu şekilde alınan konutun, konut finansman kuruluşları, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı veya ipotek finansmanı kuruluşları tarafından teslimi (müzayedede mahallinde yapılan satışı dahil)

6. KDV'NİN MATRAHI

a. Teslim ve Hizmet İşlemlerinde Matrah

Teslim ve hizmet işlemlerinde matrah, bu işlemlerin karşılığını teşkil eden bedeldir. Bedel deyimi, malı teslim alan veya kendisine hizmet yapılan veya bunlar adına hareket edenlerden bu işlemler karşılığında her ne suretle olursa olsun alınan veya

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

bunlarca borçlanılan para, mal ve diğer suretlerde sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaat, hizmet ve değerler toplamını ifade eder. Belli bir tarifeye göre fiyatı tespit edilen işler ile bedelin biletle tahsil edildiği hallerde tarife ve bilet bedeli katma değer vergisi dahil edilerek tespit olunur ve vergi müsteriye ayrıca intikal ettirilmez.

b. İthalatta Matrah

İthalatta verginin matrahi aşağıda gösterilen unsurların toplamıdır:

- a. İthal edilen malın gümrük vergisi tarhına esas olan kıymeti, gümrük vergisinin kıymet esasına göre alınmaması veya malın gümrük vergisinden muaf olması halinde sigorta ve navlun bedelleri dahil (CIF) değeri, bunun belli olmadığı hallerde malın gümrükçe tespit edilecek değeri,
- b. İthalat sırasında ödenen her türlü vergi, resim, harç ve paylar,
- c. Gümrük beyannamesinin tescil tarihine kadar yapılan diğer giderler ve ödemelerden vergilendirilmeyenler ile mal bedeli üzerinden hesaplanan fiyat farkı, kur farkı gibi ödemeler.

c. Uluslararası Yük ve Yolcu Taşımalarında Matrah

İkametgahı, kanuni merkezi ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayanlar tarafından yabancı ülkeler ile Türkiye arasında yapılan taşımacılık ile transit taşımacılıkta şahıs ve ton başına kilometre itibarıyla yurt içi emsalleri göz önüne alınmak suretiyle matrah tespitine Maliye Bakanlığı yetkilidir.

d. Özel Matrah Şekilleri

Özel matrah şekilleri şunlardır:

- 1) Spor-Toto oyununda ve Milli Piyango dahil her türlü piyangoda, oyuna ve piyangoya katılma bedeli
- 2) At yarışları ve diğer müsterek bahis ve talih oyunlarında bu yarış ve oyunlara katılma karşılığında alınan bedel ile bunların icra edildiği mahallere giriş karşılığında alınan bedel
- 3) Profesyonel sanatçıların yer aldığı gösteriler ve konserler ile profesyonel sporcuların katıldığı sportif faaliyetler, maçlar ve yarışlar ve yarışmalar tertiplenmesi ve

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

gösterilmesinde bunların icra edildiği mahallere giriş karşılığında alınan bedel ile bu mahallerde yapılan teslim ve hizmetlerin bedeli

- 4) Gümrük depolarında ve müzayedede salonlarında yapılan satışlarda kesin satış bedeli
- 5) Altından mamul veya altın ihtiva eden ziynet eşyaları ile sikke altınların teslim ve ithalinde matrah, külçe altın bedeli düşüldükten sonra kalan miktarıdır.
- 6) Maliye Bakanlığı işin mahiyetini göz önünde tutarak özel matrah şekilleri tespit etmeye yetkilidir.

e. Matraha Dahil Olan Unsurlar

- 1) Teslim alanın gösterdiği yere kadar satıcı tarafından yapılan taşıma, yükleme ve boşaltma giderleri,
- 2) Ambalaj giderleri, sigorta, komisyon ve benzeri gider karşılıkları ile vergi, resim, harç, pay, fon karşılığı gibi unsurlar,
- 3) Vade farkı, fiyat farkı, faiz, prim gibi çeşitli gelirler ile servis ve benzer adlar altında sağlanan her türlü menfaat, hizmet ve değerler.

f. Matraha Dahil Olmayan Unsurlar

- 1) Teslim ve hizmet işlemlerinde fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen ticari teamüllere uygun mikardaki iskontolar,
- 2) Hesaplanan katma değer vergisi.

Hesaplanan KDV=KDV'li Bedel-KDV'siz Bedel

KDV'siz Bedel= KDV'li Bedel/1+KDV Oranı

Not: KDV matrahına iskontolar dahil edilmez.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

ÇIKMIŞ SORU:

Öğrenci A, 1000tl'ye bilgisayar almış ve satıcı %20 iskonto yapmıştır.

Buna göre, A'nın ödeyeceği KDV tutarı kaç tl'dir? (KDV oranı %18'dir)

- A. 144
- B. 180
- C. 200
- D. 216
- E. 226

KPSS-2010

YANIT:A

g. Döviz ile Yapılan İşlemler

Bedelin döviz ile hesaplanması halinde döviz, vergiyi doğuran olayın meydana geldiği andaki cari kur üzerinden Türk parasına çevrilir. Cari kuru belli olmayan dövizlerin Türk parasına çevrilmesine ilişkin esasları Maliye Bakanlığı belirler.

h. Emsal Bedeli ve Emsal Ücreti

- 1) Bedeli bulunmayan veya bilinmeyen işlemler ile bedelin mal, menfaat, hizmet gibi paradan başka değerler olması halinde matrah işlemin mahiyetine göre emsal bedeli veya emsal ücretidir.
- 2) Bedelin emsal bedeline veya emsal ücretine göre açık bir şekilde düşük olduğu ve bu düşüklüğün mükellefçe haklı bir sebeple açıklanamadığı hallerde de matrah olarak emsal bedeli veya emsal ücreti esas alınır.
- 3) Emsal bedeli ve emsal ücreti VUK hükümlerine göre tespit olunur.
- 4) Katma değer vergisi uygulaması bakımından emsal bedelin tayininde genel idare giderleri ve genel giderlerden mamule düşen hissenin bedele katılması mecburidir.
- 5) Serbest meslek faaliyetleri için ilgili meslek teşekkülerince tespit edilmiş bir tarife varsa, hizmetin bedeli, bu tarifede gösterilen ücretten düşük olamaz.

7. KDV'NİN ORANI

Katma değer vergisi oranı (Hukuki Oran), vergiye tabi her bir işlem için %10'dur.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Bakanlar Kurulu bu oranı, dört katına kadar artttirmaya, %1'e kadar indirmeye, bu oranlar dahilinde muhtelif mal ve hizmetler ile bazı malların perakende safhası için farklı vergi oranları tespit etmeye yetkilidir.

Güncel KDV Oranları:

- a. Ekli listelerde yer alanlar hariç olmak üzere, vergiye tabi işlemler için, (genel oran); %18
- b. (I) sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için; %1
- c. (II) sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için; %8 olarak tespit edilmiştir.

8. KDV'DE VERGİ İNDİRİMİ

Mükellefler, yaptıkları vergiye tabi işlemler üzerinden hesaplanan katma değer vergisinden, bu kanunda aksine hüküm olmadıkça, faaliyetlerine ilişkin olarak aşağıdaki vergileri indirebilirler:

- a. Kendilerine yapılan teslim ve hizmetler dolayısıyla hesaplanarak düzenlenen fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen katma değer vergisi
- b. İthal olunan mal ve hizmetler dolayısıyla ödenen katma değer vergisi
- c. Götürü veya telafi edici usulde vergiye tabi mükelleflerden gerçek usulde vergilendirmeye geçenlerin, çıkarılan envantere göre hesap dönemi başındaki mallara ait fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen katma değer vergisi

9. KDV'DE VERGİLENDİRME DÖNEMİ

Katma değer vergisinde vergilendirme dönemi, faaliyet gösterilen takvim yılının üç aylik dönemleridir. Ancak, Maliye Bakanlığı mükelleflerin yıllık gayri safi hasılatlarına göre üç aylik vergilendirme dönemi yerine birer aylik vergilendirme dönemi tespit etmeye yetkilidir. Maliye Bakanlığı, mükellefleri gruplar içinde toplamaya ve gruplar için vergilendirme dönemlerinin başlangıç aylarını tespit etmeye yetkilidir. Bu takdirde üç aylik dönemlerin aynı takvim yılı içinde olması şartı aranmaz.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Aşağıdaki hallerde vergilendirme dönemi:

- a. Götürü usulde vergilendirilen mükellefler için bir takvim yılı,
- b. Vergi kesintisi yapmakla sorumlu tutulanlar için bir ay,
- c. İthalat, transit ve Türkiye ile yabancı ülkeler arasındaki taşımacılık işlerinde gümrük bölgесine girildiği veya gümrük bölgesinden çıktıığı andır.

10. KDV'NİN BEYANI

Beyanname Verme Zamanı

Mükellefler ve vergi kesintisi yapmakla sorumlu tutulanlar katma değer vergisi beyannamelerini, vergilendirme dönemini takip eden ayın 24. Günü akşamına kadar ilgili vergi dairesine vermekle yükümlüdürler. Katma değer vergisi beyannının gümrük giriş beyannamesi veya özel beyanname ile yapılması gereği hallerde bu beyannameler vergi mükellefiyetinin başladığı anda ilgili gümrük idaresine verilir. İşi bırakınca mükellefin katma değer vergisi beyannamesi, işin bırakıldığı tarihi izleyen ayın 24. Günü akşamına kadar verilir.

11. KDV'NİN ÖDENMESİ

- 1) Beyanname vermek mecburiyetinde olan mükellefler ile vergi kesmekle sorumlu tutulanlar, bir vergilendirme dönemine ait özel değer vergilerini beyanname verecekleri ayın 26. Günü akşamına kadar ödemeye mecburdurlar.
- 2) İthalde alınan katma değer vergisi, gümrük vergisi ile birlikte ve aynı zamanda ödenir.
- 3) Gümrük vergisine tabi olmayan ithalata ve ikametgahı, kanuni merkezi ve iş merkezi yurt dışında bulunanlar tarafından motorlu kara taşıtlarıyla Türkiye ile yabancı ülkeler arasında yapılan taşımacılık ile transit taşımacılığı ait katma değer vergisi, bu işlemlere ait özel beyannamelerin verilme süresi içinde ödenir.
- 4) Beyanname vermek mecburiyetinde olmayan mükelleflerin katma değer vergisi, tarh süresi içinde ödenir.

12. KDV'NİN GİDER KAYDEDİLEMEYECEĞİ DURUMLAR

Mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanan katma değer vergisi ile mükellefçe indirilemeyecek katma değer vergisi, gelir ve kurumlar vergisi matrahlarının tespitinde gider olarak kabul edilmez.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

B. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ (ÖTV)

Özel tüketim vergisiyle ilgili düzenlemeleri yapan 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu, 12.6.2002 tarih ve 24783 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

1. ÖTV'İN KONUSU

Kanuna ekli;

- a. (I) sayılı listedeki petrol ürünlerinin ithalatçıları veya rafineriler dahil imal edenler tarafından teslimi,
- b. (II) sayılı listedeki motorlu taşıtlardan kayıt ve tescile tabi olanların ilk iktisabı,
- c. (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tabi olmayanlar ile (III) ve (IV) sayılı listelerdeki malların ithalatı veya imal ya da inşa edenler tarafından teslimi,
- d. (I), (III) ve (IV) sayılı listelerdeki mallar ile (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tabi olmayanların özel tüketim vergisi uygulanmadan önce müzayede yoluyla satışı, İlk teslim ve iktisapta bir defaya mahsus olmak üzere özel tüketim vergisine tabidir.

2. ÖTV'DE VERGİYİ DOĞURAN OLAY

Vergiyi doğuran olay;

- a. Mal teslimi veya ilk iktisap hallerinde malın teslimi veya ilk iktisabı,
- b. Malın tesliminden önce fatura veya benzeri belgeler verilmesi hallerinde, bu belgelerde gösterilen miktarla sınırlı olmak üzere fatura veya benzeri belgelerin düzenlenmesi,
- c. Kısım kısım mal teslim edilmesi mutat olan veya bu hususlarda mutabık kalınan hallerde, her bir kısmın teslimi,
- d. Komisyoncular vasıtasıyla veya konsinyasyon suretiyle yapılan satışlarda malların alıcıya teslimi,
- e. İthalatta, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'na göre gümrük yükümlülüğünün doğması, ithalat vergilerine tabi olmayan işlemlerde ise gümrük beyannamesinin tescilidir.

3. ÖTV'İN MÜKELLEFİ VE SORUMLUSU

Özel tüketim vergisinin mükellefi, bu Kanun'a ekli;

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

- a. (I), (III) ve (IV) sayılı listelerdeki mallar ile (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tabi olmayanları imal, inşa veya ithal edenler ile bu malların müzayedede yoluyla satışını gerçekleştirenler,
- b. (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tabi olanlar için; motorlu araç ticareti yapanlar, kullanmak üzere ithal edenler veya müzayedede yoluyla satışını gerçekleştirenlerdir.

4. ÖTV'NİN İSTİSNALARI

a. İhracat İstisnası

Kanuna ekli listelerdeki malların ihracat teslimleri aşağıdaki şartlarla vergiden müstesnadır:

1. Teslim yurtdışındaki bir müşteriye yapılmalıdır. Yurtdışındaki müşteri tabiri; ikametgahı, iş yeri, kanuni ve iş merkezleri yurtdışında olan alıcılar ile yurt içinde bulunan bir işletmenin, yurtdışında faaliyet gösteren şubelerini ifade der.
2. Teslim konusu mal, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi'nden çıkışmış olmalıdır. Malın ihraç edilmeden önce yurt dışındaki alıcı adına hareket edenlere veya bizzat alıcıya işlenmek ya da herhangi bir şekilde değerlendirilmek üzere yurttaşında teslimi ihracat sayılmaz.

İhraç edilen malların alış faturaları ve benzeri belgeler üzerinde gösterilen ve beyan edilen özel tüketim vergisi ihracatçıya iade edilir.

b. Diplomatik İstisna

Kanuna ekli (I), (II) ve (III) sayılı listelerde yer alan malların, karşılıklı olmak kaydıyla yabancı devletlerin Türkiye'deki diplomatik temsilcilikleri, konsoloslukları ve uluslararası anlaşmalarla vergi muafiyeti tanınan uluslararası kuruluşlar ve bunların diplomatik haklara sahip mensupları tarafından kendi ihtiyaçları için ilk iktisabı, ithali veya bunlara teslimi vergiden müstesnadır.

5. ÖTV'DE VERGİ İNDİRİMİ

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

Özel tüketim vergisine tabi malların, yer aldığı listedeki başka bir malın imalinde kullanılması halinde ödenen vergi, Maliye Bakanlığı'ncı belirlenen esaslara göre ödenecek vergiden indirilir.

6. ÖTV'NİN BEYANI, TARHI VE ÖDENMESİ

1. Özel tüketim vergisi, mükelleflerin yazılı beyanları üzerine tarh olunur. Şu kadar ki, adı ortaklıklarda verginin ödenmesinden ortakların tamamı müteselsilen sorumlu olmak üzere ortaklardan herhangi birisi tarhiyata muhatap tutulur. Bu vergi, beyannamenin verildiği günde, beyanname posta ile gönderilmişse vergiyi tarh edecek daireye geldiği tarihi takip eden yedi gün içinde tarh edilir. Vergi, beyanname verme süresi içinde ödenir.

Vergilendirme dönemi; bu Kanun'a ekli (I) sayılı listedeki mallar için her ayın ilk onbeş günlük birinci ve kalan günlerinden oluşan ikinci dönem, (III) ve (IV) sayılı listelerdeki mallar ile (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tabi olmayanların tesliminde, faaliyette bulunulan takvim yılının birer aylık dönemleridir. Beyanname, (I) sayılı listedeki mallar için vergilendirme dönemini izleyen onuncu günü, diğer mallar için vergilendirme dönemini izleyen ayın onbeşinci günü akşamına kadar mükellefin katma değer vergisi yönünden bağlı olduğu vergi dairesine verilir.

2. (II) sayılı listedeki kayıt ve tescile tabi mallara ait özel tüketim vergisi beyannamesi, ilk iktisap ile ilgili işlemlerin tamamlanmasından önce bu işlemlerin yapıldığı yer vergi dairesine verilir ve vergi aynı günde ödenir.

NOT: Hizmetler ÖTV'nin konusuna girmez.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**
Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

C. DAMGA VERGİSİ

Damga vergisiyle ilgili düzenlemeleri yapan 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu, 11.7.1964 tarih ve 11751 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

1. DAMGA VERGİSİNİN KONUSU

Kanun'a ekli (1) sayılı tabloda yazılı kağıtlar damga vergisine tabidir. Kanundaki kağıtlar terimi, yazılıp imzalamak veya imza yerine geçen bir işaret konmak suretiyle düzenlenen ve herhangi bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edilebilecek olan belgeler ile elektronik imza kullanılmak suretiyle manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan belgeleri ifade eder.

Yabancı memleketlerle Türkiye'deki yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen kağıtlar, Türkiye'de resmi dairelere ibraz edildiği, üzerine devir veya ciro işlemleri yürütüldüğü veya herhangi bir suretle hükümlerinden faydalandığı takdirde vergiye tabi tutulur.

2. DAMGA VERGİSİNİN ORANI

Belli parayı ihtiva eden mukavelenamelerin değiştirilmesi halinde artan miktar aynı nispette vergiye tabidir. Bunların devri halinde aslından alınan verginin dörtte biri alınır. Mukavelenamelerin müddetinin uzatılması halinde aynı miktar veya nispette vergi alınır. Akreditif mektup ve telgraflarında süre uzatıldığı takdirde verginin dörtte biri alınır. Yabancı memleketlerden Türkiye üzerine düzenlenen kağıtlar aynı miktarda, yabancı memleketlerin birinden digeri üzerine düzenlenip Türkiye'de tedavüle çıkarılanlar ise yarı nispette vergiye tabidir.

Her takvim yılı başından geçerli olmak üzere önceki yılda uygulanan maktu vergiler (Maktu ve nispi vergilerin asgari ve azami miktarlarını belirleyen hadler dahil) o yıl için tespit ve ilan olunan yeniden değerlendirme oranında arttırılır. Bu suretle hesaplanan vergi tutarının 10 kuruşa kadarki kesirleri dikkate alınmaz.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**
Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

3. DAMGA VERGİSİNİN İSTİSNALARI

- I. Resmi işlerle ilgili kağıtlar
  - A. Resmi daireler arasında kullanılan kağıtlar
  - B. Resmi dairelerden kişilere verilen kağıtlar
  - C. Kişi üzerinden resmi dairelere verilen kağıtlar
- II. Öğrenciler ve askerlerle ilgili kağıtlar
- III. İşçiler, çiftçiler ve göçmenlerle ilgili kağıtlar
- IV. Ticari ve medeni işlerle ilgili kağıtlar (Çekler hariç)
- V. Kurumlarla ilgili kağıtlar

4. DAMGA VERGİSİNİN MÜKELLEFİ

Damga vergisinin mükellefi kağıtları imza edenlerdir.

5. DAMGA VERGİSİNİN ÖDEME ŞEKİLLERİ

Damga vergisi makbuz karşılığı, istihkaktan kesinti yapılması veya basılı damga konulması sekillerinden biriyle ödenir. (1.1.2005 itibarıyla pul yapıştırma şekliyle ödeme yürürlükten kaldırılmıştır.) Bu ödeme sekillerinin hangi işlemler için ne suretle uygulanacağını tespite Maliye Bakanlığı yetkilidir.

6. DAMGA VERGİSİNDE SORUMLULUK

Vergiye tabi kağıtların damga vergisinin ödenmemesinden veya noksan ödenmesinden dolayı alınması lazım gelen vergi ve cezadan, mükelleflere rücu hakkı olmak üzere, kağıtları ibraz edenler sorumludur. Birden fazla kişi tarafından imza edilen kağıtlara ait vergi ve cezanın tamamından imza edenler müteselsilen sorumludurlar.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**

Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

D. BANKA VE SİGORTA MUAMELELERİ VERGİSİ (BSMV)

Banka ve sigorta muameleleri vergisi ile ilgili düzenlemeler, Gider Vergisi Kanunu'nun ikinci kısmının birinci bölümünde yapılmıştır.

1. BSMV'nin Konusu ve Mükellefleri

- a. Banka ve sigorta şirketlerinin Finansal Kiralama Kanunu'na göre yapmakta oldukları işler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün işlemler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi tutulmaktadır.
- b. Bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar da banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir. İkraz yani borç para verme işleriyle uğraşanlarla yukarıda belirtilen iş ve hizmetlerden herhangi birini devamlı olarak yapanlar banker olarak kabul edilmekte olup, bu işlerle uğraşanların lehlerine kalan paralar da söz konusu verginin kapsamındadır. Ancak herhangi bir kişinin sadece altın alım ve satımı ile uğraşması halinde bu kişinin banker sayılması söz konusu olamaz. Bir kişinin banker sayılabilmesi için özellikle kredilendirme işlemi yapması yani borç para vermesi ve bu işi meslek haline dönüştürmesi gerekmektedir.

2. BSMV Oranı

Banka ve sigorta muameleleri vergisinin yasal oranı %15'tir. Ancak söz konusu yasanın 33. maddesinin son fıkrası hükmü gereği olarak Bakanlar Kurulu, vergi oranını bankalar arası mevduat muameleleri, bankalar ile Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasası muameleleri ve diğer banka ve sigorta muameleleri için ayrı ayrı veya birlikte %1'e, bankalar arası kambiyo muamelelerinde ise sıfıra kadar indirmeye ve belirlenen oranları aşamayacak şekilde yeniden tespit etmeye yetkilidir. BSMV oranları;

1. Bankalar arası mevduat muameleleri sonucu lehe kalan paralar üzerinden yüzde 1,

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vezirköprü MYO,
Muhasebe ve Vergi Bölümü / Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı,
Türk Vergi Sistemi Ders Notu**
Öğr. Gör. Gökhan SALMAN tarafından Türk Vergi Sistemi ders materyali olarak hazırlanmıştır.

2. Bankalar ile Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasası muameleleri sonucu lehe alınan paralar üzerinden yüzde 1,
3. Devlet tahvili ve hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklısı İdaresi ve Özelleştirme İdaresi'nce çıkarılan menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden yüzde 1,
4. Devlet tahvili ve hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklısı İdaresi ve Özelleştirme İdaresi'nce çıkarılan menkul kıymetlerin vadesi beklenmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden yüzde 1,
5. Kambiyo muamelelerinde satış tutarı üzerinden binde 1,
6. Bankalararası kambiyo satış muamelelerinde satış tutarı üzerinden 01.08.2002 tarihinden itibaren binde sıfır,
7. Diğer banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden yüzde 5,
8. Kambiyo işlemlerinde binde 1'dir.

MALİ TATİL UYGULAMASI

(1 Temmuz-20 Temmuz)

5604 sayılı Mali Tatil İhdası Edilmesi Hakkında Kanun, 28.03.2007 tarih ve 26476 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Kanun'a göre, her yıl Temmuz ayının birinden yirmisine kadar (yirmisi dahil) mali tatil uygulanır. Haziran ayının son gününün tatil günü olması halinde, mali tatil, Temmuz ayının ilk iş gününü takip eden günden başlar.